

ABONAMENTUL :

Pe un an . . . 28— Cor.

Pe jumătate an 14— „

Pe 3 luni . . . 7— „

Pe o lună . . . 2-40 „

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 11a.INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Scriitorii și politica

Un mijloc întotdeauna sigur de a triumfa într-o discuție, pentru câteva ceasuri asupra adversarului, este acela de a-i atribui o mulțime de bazaconii, pe care apoi cu aerul unei adânci înțelepciuni politice și cu zâmbetul disprețuitor și ironic al unui mare savant, silit un moment să se ocupe și de nimicurile unui sărman ignorant, care nu știe ce vorbește, să le desfășurezi din câteva „alergături de condei“.

Acest procedeu ieftin este mai întotdeauna întrebuițat de premenitorii „Tribunei“.

Una din temele de care se ocupă dânsii cu deosebită predilecție, este și a aceea a scriitorilor în politică pe care-i apără de ignoranța sălbatică a celor dela „autorizatul“, care ar fi cel mai primejdios mâncător de scriitori.

Nenumărate sunt coloanele „Tribunei“ în care revine ca un refren cântecul rolului scriitorilor în politică, rol care ar fi cu totul nesocotit de noi.

Să încercăm a aduce oarecare lămuriri asupra acestei chestiuni atât de mult răstălmăcită de cei interesați.

D. Goga, într'un articol intitulat „Rolul scriitorilor în „politică“, publicat în broșura: „Ce e Tribuna zilelor noastre“ se ocupă pe larg cu apărarea scriitorilor împotriva noastră.

După procedeu analizat mai sus și popularizat la „Tribuna“, d. Goga în men-

ționatul articol, începe mai întâiu prin a expune părerea ce și-o închipuie că o au „fruntașii“ noștri pe care ni-i prezintă, că fiind binehrăniți jucând calabrias în nu știu ce cafenea unde d-sa se dusesse să viseze.

„Cutare dintre bătrânii noștri mai bătrâni aplică și astăzi cuvântul „poet“, unui individ exaltat, fără nici un căpătâi, un fel de taie cânilor frunză, care știe potrivi vorbele și se ține de dracii, încurcând capul la fetele și nevestele oamenilor cum se cade“.

După ce în rândurile următoare, d. Goga, schițează pe larg închipuirea cu totul bizară și prostească ce ar avea-o „bătrânii mai bătrâni“ despre poet, ajunge, de o atribuie apoi tuturor bărbaților noștri politici care ar împărtăși această glumeată concepție cu toții chiar și bătrânii mai puțin bătrâni despre „scriitori“.

După această concepție asupra scriitorilor ca persoane d. Goga spre a-și asigura o victorie și mai strălucită bine voiește să dăruiască, tot în chip gratuit, pe „bătrânii noștri“ cu o altă părere asupra activității scriitorilor. Iată pasajul în care cugetarea anemică se sbate în fraze late într'adevăr demne de un erou din ai măestrului Carageale pe care ni-l pomenește cu câteva rânduri mai la vale:

„Cum vedeți, aici nu numai atribuțiunile scriitorilor sunt binisor îngrădite, dar și noțiunea „politice“ e redusă la cele mai microscopice pro-

portii. In loc de a însemna cu acest cuvânt manifestarea forțelor multiple, cari contribuie la susținerea, la întărirea și la cărmuirea unui popor, și a judeca astfel însemnătatea fiecărui factor în măsură importantă de care poate fi învrednicită contribuția lui, o seamă din bunii noștri șefi reduc politica la un întrecerile ei la cea mai îngustă sferă. Ei văd în politică numai hărțuiala mărunță a urașei noastre sbuciumări în afirmarea existenței unui popor, ei văd doar cele câteva focuri răzlete, cari ard pe sub răzoare încălzind câte o sentinela prizărită și uită toată lamura ostașilor din vale, singurii cari dau și hotăresc lupta... Pentru o astfel de mentalitate, de sigur, că se cer „fapte nu poezii“ și că cea mai superioară expresie a năzuințelor noastre politice e un discurs bine ticluit în parlamentul din Budapesta. Acești oameni, firește, nu vor înțelege niciodată, că în lupta de rededeptare națională a unui popor oprimat, propaganda culturală, care se desface din slova scriitorilor, e un hotărâtor act politic, cu mult mai important, decât puzderia de cuvântări înjghebate după tipicul special al oratoriei ungurești. Cu atât mai puțin vor putea aprecia după dreptate rostul producției literare sub raportul mai complicat al procesului de creațiune, care i-ar putea face să înțeleagă, că mințile cari se avântă până în cele mai depărtate sfere ale abstracțiunii, trecând atâtea greutăți, au de sigur puțința de a deslega și nevinovatele operații intelectuale, cari sunt apanajul adițional al politicianismului nostru. Dar nu! Potrivit judecării, de care vorbeam, bărbatul cu rost de conducător în „politică“ noastră va disprețui în adâncul sufletului său rolul literaturii, fiind pe deplin încredințat, că un talent de scriitor trage cu siguranță de zece ori mai puțin în cumpănă, decât o bună gură de avocat, care într'o ungurească impecabilă poate da gata politica lui Tizea“.

Am reprodus înadină acest pasaj din articolul dlui Goga pentru că din el se poate vedea în chip clar nu numai procedeu și pentru motivul că este caracteristică pentru opera de frazeologie monumentală a marelui „îndrumător“.

Ai văzut Veneția?

Trad. din nemțește de Ecat. Pitiș

„Veneția trebuie că-i foarte frumoasă, susțină cu dor rentierul Krautwurst în sala muzeului din Berlin, la vederea multicolorilor tablouri de pe pereți, ce înfățișau orașul Atena, Acropolis, dumbrava sfântă din Olimpia, statuia lui Jupiter, Phidias și altele. Bravul om nu posedă nici catalogul tipărit și nici cunoștințele de lipsă, pentru a deosebi vechia Grecia de Italia cea nouă. Frescurile își au fiecare explicația dedesubt, cu toate astea ochiul, chiar înarmat de-ar fi, trece ușor cu vederea slovele mici, negre, în potopul de lumină și strălucire în care sunt pictate: cer, arbori și clădiri.

Rentierul Krautwurst vedea acum pentru întâia oară interiorul muzeului, deși de-atâția ani doar, fusese deschis și Krautwurst era berlinez.

Prin ochelarii mari, rotunzi, cu margini de argint, cât un punct da grele, privirile lui nu căzură nici o singură dată pe numele peisagiilor ce-l încântau; el repeta statornic: „Veneția trebuie că-i foarte frumoasă“. În urma uitatului celui mult îl dureau nervii din ceafă. Se lăsă pe-o bancă lângă ușe, cufundându-se în visare. Ceilalți vizitatori îl lăsară să șadă netulburat. Cine trece pentru întâia oară pragul splendidelor săli de artă, pe acela îl iau în stăpânire atât de puternice impresii încât își uită chiar și de sine, cu-atât mai mult de ceilalți oameni; atunci cu mai trăiește corpul, ci spiritul numai. Cine însă s'a acclimatizat în încăpe-

rile acelea mărețe, e deja obișnuit să vadă ici și colo oameni adânciți în meditație ca și cum ar chibzui, de nu pot săvârși și ei opere de artă identice, dacă și-ar da numai bine osteneala.

Dar cu cât e spiritul mai învoit la toate, cu atât devine carnea mai neputincioasă; și ei adorm. Trecând pe acolo te ferești a strica dulcele somn. Așa odihnea și rentierul Krautwurst pe bancă, nesupărat de nimeni, numai cât el nu dormea nici nu visa să devie un al doilea Phidias, mai cunoscută seamă că de cel dintâiu nu știa absolut nimic și calcula cât de lung poate fi drumul dela Berlin la Veneția și cam pe cât s'ar veni o călătorie până acolo, dacă călătorul ar avea pretenții modeste cu privire la vipt și locuință.

Trebuie că ieșise bine cu scoteala, că zâmbi mulțumit și îngână: „Merge dar, mergem“. — Cum? aceasta însă, n'o dăscălinii nici musei chiar, care de altcum toate se-rețele le află, căci trage cu urechia la orice conversație. De data asta spioana se'ntoarse fră ispravă, deci n'a putut mulțumi nici curiozitatea noastră.

Rentierul Krautwurst se sculase vrând să plece, dar se'ncurcă prin încăperile vaste, căutând ieșirea. După ce'ntrebă de vre-o șase ori și se mai rătăci încă de atâtea, descoperi în fine ieșirea micului labirint și răsufli ușurat, când se văzu în vestibulul cu coloane, căruia cursul râului Sprea i-a fost interzis odată pentru totdeauna, a tăia mai mult de 30—40 pași buni din largul uliții, ceea ce la spațiul mărginit al unui oraș atât de mare, era totuși o bucată bunicească.

Era o zi mândră o primăvară. Coperișele caselor ce s'griburiseră atâtea timp sub ploaie și nea, se încălziară cum tihnite la soare, ca lazaronii în Italia.

Compusă această poetică o făcu, eu o ușurință uir, mare fantazia rentierului, ce devenise grozav de accesibilă a tot ce e frumos. Mergea așa pe-de să-și ducă planul în îndeplinire, cum de-ate merge un om de cincizeci de ani, fără podagră, mărunțel și cu pântecul întocmit după legea de construcție a cupolelor.

Krautwurst n'avea familie, era holteiu, cu suverană plenipotență asupra veniturilor sale, cari prin o pricepută mănuire a foarfecelor de hârtie și a cupoanelor galbene și albastre — și le câștigă cinstit. De pe partea banilor el putea pleca și astăzi. Tocmai asta vrea și el. „Ha! ha!“ râdea vesel rentierul, „ce ochi vor face membrii clubului văzând c'am dispărut, fără să le zic adio. În sara dintâiu s'or mulțumi să întrebe de mine, în a doua vor fi neliniștiți; a treia zi va veni Michel sau Rot ca delegat al clubului să vadă ce-i cu mine. Ușa încuiată. Nici o veste de nicăiri. Conșter-nare generală. Vor anunța în ziare. Doamne! dar asta-i o glumă admirabilă să te plimbi cu gondola și să-ți vezi numele tipărit prin foi. Și omul gras răsă cu poftă de violența asta genială.

Fantazia-i nu mai cunoștea frâu, căci lui tot atât de puțin îi trecea prin gând, că în orașul lagunelor întâlnești rar o foaie berlineză, ca și faptul, că având nevoie de pasaport, poliția va trebui să aște în ce parte călătorește. Uită chiar și aceea,

Citiți cu cea mai mare atenție mai ales frazele cele mai pretențioase în cari termenii științifici ca „rostul producției literare”, „sub raportul mai complicat al procesului de creație” etc. se imbulzesc și fiecare dintre voi se va întreba ce voiește, ce spune, ce sunt aceste „necinovate operații intelectuale care sunt apanajul adițional al politicianismului nostru?”

Numai o singură frază din cele „științifice” pare a avea înțeles, aceea în care d. Goga definește politica așa cum o înțelege: „In loc de a însemna cu acest cuvânt (e vorba de politică) manifestarea forțelor multiple cari contribuie, la întărirea și la cărmuirea unui popor, și a judeca astfel însemnătatea fiecărui factor în măsura importanței de care poate fi învrednicită contribuția lui, o seamă din bunii noștri șefi reduc politica la cea mai îngustă arenă”.

Dar în ce constă această îngustă arenă d-sa nu ne spune precis.

După toate aceste închipuiri, unele mai confuze decât altele, d. Goga trece la *desființarea* triumfală a bazaconilor ce le pune pe seama „bătrânilor mai bătrâni”, sau pe aceia a „o seamă de fruntași”, sau pe aceia a tuturor fruntașilor printr'un frumos pasaj al dlui I. G. Duca, distinsul scriitor politic care într'adevăr freamătă de adâncă cugetare.

*

D. Duca în cuvinte frumoase face apologia literaturii ca pregătitoare a marelor evenimente în toate domeniile vieții, arătând cu drept cuvânt că fără acest mare rol al literaturii și al scriitorilor bărbatul politic nu poate face nimic.

Iată o parte din pasagiul citat pe care regretăm că nu-l putem da întreg, luat din broșura dlui Goga.

„Pentru a asigura izbânda unei mari idei, unei reforme, care pornește din nevoile adânci ale unui popor, nu mai este destul să așterni proiecte, să legi pe o foaie de hârtie și să câștigi aprobarea câtorva prieteni, sau tăcerea câtorva vrăjmași. Trebuie să convingi milioane de oameni, să faci apel la rațiunea, la inima, la patriotismul lor, să stârnești un curent întreg acolo, unde înainte câteva cuvinte, câteva amenințări sau câteva glume erau de ajuns. Ori, ca să crezi curent de acestea, ca să se impună chiar spiritelor

celor mai potrivnice, rațiunea singură e neputincioasă, ori cât de bogate ar fi darurile cu cari prea ar fi înzestrată. Pentruca rațiunea să convingă și să învingă, ea trebuie înveșmântată în zalele artei, ea are nevoie de tezaurul literaturii, ale poeziei, ale elocinței, ca să vorbească imaginațiunii și sufletului popoarelor.

Ce ar fi putut să facă cu raționamentul rece sau cu dibăcia calculată, cei cărora le-a fost dat mai ales în decursul veacului al XIX-lea să trezească din amorteala în care zăceau popoarele asuprite ce ajunseră în noianul lor de nenorociri să piardă până și conștiința naționalității lor? Pentru a revivia bărbățiile trecutului, pentru a reda credința de neam și speranța în viitor, legile și decretetele trebuiau să se dea în lături, să lase lirole poezilor să se încordeze și să cânte, ca din cântarea lor să izvorescă credința, iar sunetele cele mai desnădăjduite cu lacrimi să fie smulse din sufletele cele mai împietrite și ca să se aprindă în toți deopotrivă dorul mântuitor de război, de luptă și de întregire de neam.”

Foarte bine dar ce voiește d. Goga cu toate aceste?

Cine dintre noi nu admite părerile atât de frumos expuse ale d-lui Duca?...

În chip cu totul gratuit d. Goga presupune anumite lucruri spre a-și putea menaja, cum am spus, triumful.

De fapt totul este o chestiune de confuzie pe care d. Goga o face în chip conștient sau inconștient și care se sbate în toată frazeologia sa lată.

Nimeni nu contestă strălucitul rol al literaturii față de politică, dar lucru elementar este că politică și literatură nu este același lucru.

Sunt multiple forțele „cari contribuie la susținerea, la întărirea și cărmuirea unui popor acestea însă nu trebuiesc confundate una cu alta.

Medicina de pildă are nevoie de atâtea discipline pentru a exista. Chimistul are un rol foarte important în ceea ce se cheamă artă medicală, dar totuși un chimist nu se poate numi doctor numai pentrucă contribuie cu specialitatea sa la anumite rezultate medicale...

Tot astfel un scriitor este o forță necontestată pentru stabilirea unei anumite stări de spirit într'un popor. Acela care reușește să transforme această stare de spirit în fapt, acela, mai bine zis, care reușește să creeze fapte cari să satisfacă nevoile noi sufletești ale noii stări de spirit

ce a fost creată de cultură, de literatură numai acela este omul politic.

Astfel cultura germană a format sufletul poporului german o stare de spirit în care unirea tuturor germanilor ajunse o necesitate sufletească, dar acela care transformat în fapt această necesitate, ca a satisfăcut-o, transformându-o din sentimente și din idei în *realitate palpabilă*, a fost băatul politic.

Acest bărbat ar fi putut să nu cunoască gramatica germană, de fapt frazele lui i-au fost așa de armonice și de ritmice în perioadele d-lui Goga.

Acest bărbat însă a avut simțul realității, voința, spirit de inițiativă, curaj, talenți calități cari se cer unui bărbat politic și opera de creație concretă ce i-se cere.

Nimeni nu contestă imensul rol al culturii în transformarea societăților umane dar acest rol oricât de mare este, totuși este deosebit de acela al politicii pe care poate servi, dar care este domeniu deosebit.

Acțiunea culturală este, întrucât privește transformarea faptică a societăților singurul ei contact direct cu politica, o acțiune cu rezultate pentru viitor.

Scrisul scriitorului este o forță, care lucrează latent. Azi a apărut ideea, va trebui apoi ani și ani de propagare a ei în toate formele, până când să iee în stăpânire sufletele spre a le pregăti în senzu și când terenul este astfel format, vine băatul politic să o realizeze.

Așadar literatura cu toate auxiliarele ei este în chip fatal legată de ziua de mâine.

Bărbatul politic însă este omul necesităților de azi.

Scriitorul este ideolog, visător. Politicianul este realist și practic.

Astfel politica și literatura pot lucra amândouă pentru același scop, fără ca să se confunde una cu alta.

Intr'un articol viitor vom examina chestiunea și sub alte fețe.

Casa magnaților. Măne, marți, la orele 4 d. am. casa magnaților va ținea ședință, cu următorul program: Acordul consular cu Sârbia. Lăsăminte, tutoratul și curatoratul, legalizarea actelor și acordul cu Sârbia în chestia extraselor matriculare. Unele chestii de procedură civilă, executarea sentințelor judecătorești și acordurile provenite în chestii civile și comerciale, precum și acordul cu Sârbia în chestia falimentelor. Acordul cu Sârbia în chestia extradării reciproce a criminalilor. Unele chestii de procedură civilă, executarea sentințelor judecătorești și acordurile provenite în chestii civile și comerciale, precum și acordul cu Bulgaria în chestia falimentelor. Acordul cu Bulgaria în chestia extradării reciproce a criminalilor. Proiectele referitoare la legiferarea acordului consular cu Bulgaria.

*

Austro-Ungaria și albanezii. Din Constantinopol se comunică: Svonurile răspândite de mai multe ori în cercurile politice de aici, după care albanezii ar fi cerut ajutorul Austro-Ungariei, nici când n'a găsit aprecierea, pe care de bună seamă vor fi așteptat-o autorii acestei încercări. Cercurile politice de aci văzând imediat apucătura nu s'au lăsat a fi amăgiți de această manevră. Ele imediat au recunoscut intențiunea, care nu servește nici interesele Albaniei și nici ale Austro-Ungariei, ci ea pur și simplu stă în interesul ciudaților vecini ai malisoriilor. Muntenegrenii știu foarte bine, că în Constantinopol de mai multă vreme, dar mai cu seamă dela turburările albaneze

că venețianii de baștină vorbesc limba italiană, din care nu pricepea un singur cuvânt.

Ajuns acasă și ocupat cu împachetarea efectelor, negreșit, că toate aceste lucruri, i-se pândă dară prin creier. Se scarpină în cap: „Fără pașaport sigur, că nu merge”. Ce păcat! Michel, Rot și ceilalți nu vor sta mult în nedumerire. Dar nu-i nimic. Cel puțin nu-mi vor da așa curând de urmă. De un dicționar încă va fi nevoie. Drumul însă-i lung și pe tren destulă plictiseală; pot să învăț jumătate dicționarul de rost. Cealaltă jumătate și-o însușești prin contact.

Cu cât mai iute să naște în noi o hotărâre, cu atât mai tari și mai temeinice pot rădăcinile să-i fie și deci cu atâta mai ușor învinge dificultățile mărunte.

Rentierul Krautwurst printr'o voință de fier trecu repede peste bolovanii ce-i steteau în cale. Voia să plece la Veneția și trebuia să se întâmple.

Fredona cu statornicie un vechin cântec burlesc, încheiând fiecare strofă cu un tril cam riscat pentru vârsta și gâtlegiul lui.

Un funcționar de poliție cunoscut, îi făcu rost de pașaport încă în aceeași zi. Un anticuar îl provăzu cu un lexicon italian-german și german-italian.

Cu trenul de seara rentierul Krautwurst plecă spre Viena.

În tot drumul nu se opri nicăiri. Dorul lui de a vedea Veneția, purta cisme de poștar.

În drum dela Viena la Triest, un stirian tânăr și glumeț ce ședea vis-à-vis, observă cu cât zel studia croul nostru în lexiconul său asemeni cavalierilor de Spleen, ce călătoresc și cari nu vor să s'audă nici să vadă, că și până la Veneția mai sunt regiuni frumoase.

„Căruțul află fără să întrebe scopul lecturii rentierului.”

Zâmbi și îl bătu ușor pe genunchi. Krautwurst tresări, privindu-l distras, ca un profesor de matematică, pe care-l chiamă nevasta la masă, tocmai mijlocul calculării unei formule.

Sunetul nearticulat „ei” a fost tot ce a putut zice. Stirianul îi explică acum, câtă silință de prisos își da, căci o să întâlnească în Italia atâți germani, încât abia o să simtă lipsa patriei, și dacă chiar va avea de-a face cu un indigen, o destul să folosească fraza *quanto costa**) și *troppo caro*** — prin aceste două pot străinii în toate cazurile să se înțeleagă cu italienii.

(Va urma).

*) Cât costă?

**) Prea scump.

din anul trecut ei sunt priviți cu multă neîncredere. Prin încercarea aceasta se intenționează abaterea atenției dela *mişcările munteneșilor*, astfel, că împingând Austro-Ungaria pe planul prim să o prezinte de un stat care este gata să sprijinească acțiunea albanezilor.

Ziarul „Sabah“ scrie următoarele despre noua acțiune a malisoriilor: *Declarațiile ministrului de externe a contelui Aehrenthal făcute în ședința mai recentă a delegațiilor oferă Turciei destulă garanță. Turcia speră, că nimeni nu va sprijini pe aceia, cari îi pricinuesc ei atâtea greutăți.*

Croații. Din Zagreb se anunță: Organul „Hrvatska“ publică un lung comunicat despre conferința deputaților aparținători partidului dreptului și despre ședința comitetului național al partidului, cari au avut loc joi, vineri și sâmbătă. Din acest comunicat se vede, că la aceste conferințe au luat parte 50 de membri ai partidului din Croația, Bosnia și Dalmația, câtă vreme membrii din Istria și-au scuzat absența, fiindcă în același timp ei trebuiau să participe la conferința convocată în Triest în scopul asigurării capabilității de muncă a dietei provinciale. Ședința consiliului național a fost prezidată de dr. Mila Starcević. După deschiderea ședinței s'a expediat o telegramă cancelariei de cabinet a M. Sale monarhului, în care cei prezenți exprimă M. Sale credință și alipire neclintită și își exprimă supunerea și nădejdea, că *M. Sa va unifica țările croate îmbucătățite și va întări autonomia croată.* Apoi s'au desbătut căile și felul prin care s'ar putea realiza independența de stat a Croației precum și măsurile cari vor trebui urmate de către deputații saborului aparținători partidului. La punctele acestea s'a încins o discuție aprinsă. S'a hotărât însă ținerea în secret a deciziilor, ca să nu se deie prilej adversarilor ideii autonomiei naționale croate să poată împiedeca acțiunea deputaților partidului și astfel să zădărnicească reușita acestei acțiuni.

Societatea comercială maghiară regulolară și reforma electorală. Societatea comercială maghiară a înaintat ministrului de interne memoriul său în chestiunea reformei electorale.

Dupăce memoriul face o privire în trecut, arătând condițiile în cari comercianții și meseriașii aveau drept de vot, cere ca toți negustorii cari au licențe industriale să se bucure de dreptul de vot. Societatea cere mai departe prin memoriul său ca dreptul de vot să fie egal și protestează în același timp contra oricărei încercări de a introduce sistemul pluralității și acelaia ce ar ținea seamă de clasele sociale. Se ocupă apoi pe larg de chestiunea secretului votării. Arată, că numai votarea secretă dă posibilitatea comercianților și industriașilor de a alege pe acei ce și-au propus să aperse interesele lor.

Alegerile dovedesc lămurit, că votarea s'a făcut până acum nu după voința liberă a alegătorilor ci numai sub presiune. Secretarul votului va fce pe alegători independenți.

Votul nu poate fi decât universal, egal și secret pentru toate clasele societății căci în caz contrar cel mai liberal drept de vot ce l-ar avea nu mai negustorii și-ar pierde orice însemnătate practică. Răspunde apoi memoriul chestiunii ce a fost discutată mai mult decât oricare altă și care a angajat pe toți bunii noștri patrioți: votul universal ar nimici supremația maghiară n'ar înlocui-o pe aceasta prin a naționalităților.

Spune că istoria ne dovedește lămurit prin fapte că oridecâteori s'a încercat a se aduce oarecari legi democratice pericolul naționalităților a fost o apucătură pentru acei ce de fapt nu voia democratizarea țării. În Ungaria chestiunea maghiară și cea democratică e una și aceeași, căci de reformele cu caracter democratic în primul rând poporul maghiar s'a bucurat. Chiar și împărțirea cercurilor electorale și ceasul de acum mai mult favorizează pe naționalități decât pe maghiari. Incheie apoi prin a cere votarea după comune.

Părerile oamenilor imparțiali asupra situației noastre interne — adnotate

II.

Declarațiile domnului dr. Ioan Mihu

Eram nedumeriți asupra faptului, ce vrea să zică „Tribuna“ cu calificativul „imparțial“. Acum ne-am mai lămurit puțin. Presupusesem doar dela început, că din șirul interviurilor n'o să lipsească cel al domnului dr. Mihu. Dar despre asta la urmă, cum la sfârșit chiar o să ne facem și reflecțiile asupra felului cum și-a formulat „Tribuna“ întrebările.

Dar să redăm în întregime și acest al doilea interviu, de locul locului nu în lipsa altui material, ci pentru ca cititorii noștri, să fie puși în poziția, de-a putea judeca cu tot temeiul și cu toată obiectivitatea în chestie:

Care este părerea d-voastră asupra situației noastre interne?

Situația ce s'a creat partidului național, prin neînțelegerile eșite la iveală în vremea din urmă, este regretabilă, fiind nespuse de păgubitoare pentru interesele noastre naționale.

Este deci dorința tuturor oamenilor de bine, în special însă este de datoria comitetului executiv al partidului, să pună, cât mai de grabă, capăt acestei situații nefaste.

Adnotarea noastră:

Natural. În ochii oricărui român de bine e nu numai regretabilă, dar detestabilă chiar situația de azi, creiată partidului național, prin neînțelegerile eșite la iveală. Dar să distingem bine: situația ca atare e regretabilă și neînțelegerile, iar nu ieșirea lor la iveală, căci orișicum, unei neînțelegeri pătate, dar persistente îi de preferit o explozie a neînțelegerilor, cu toate ravagiile ce ar fi să le facă — se creiază cel puțin o bază solidă, nouă, purificată. Iar comitetul național firește, că își va impune ca și până acum datoria, nu numai să pună capăt acestei nefaste situații, dar va căuta și mai firește toate modalitățile, cum să prevină pentru viitor asemenea creări de situații. Doar punctul de forță al chestiunii aci zace tocmai. Judecată așa dela suprafață numai „nefasta situație“ s'ar părea multora și așa o prezintă și domnul dr. Mihu, că ușor i-s'ar putea face împăcarea. Ușor?! Ca să fie o împăcare de aparență numai, da! Un expedient așa „a la aruncarea afară a canapelei“ ar putea propune mulți.

Un paliativ asemenea, cum ar fi fost să fie propunerea de odinioară a domnului Goga, cu „Treaga dei“, dacă s'ar propune bunăoară repetarea cronică a acesteia, la anumite restimpuri, ori ocazii. Dar la noi e vorba de creierea unei astfel de situații, care să-i fie pe multă vreme încă de aci înainte temei durabil unei păci statornice. Statornicia aceasta a păcii noastre interne e ținta de azi a comitetului executiv. Iar chezașia acestei statornicii, nu va putea fi aflată decât în limpezirea definitivă a cauzelor, cari au produs zizania și răsvrătirea și cari nu pot fi căutate numai printre gunoaiile aruncate la suprafață de vârtejul luptei ci mai adânc, mai la rădăcină.

Lă-se poate deci băga de vină tuturor acelorora, cari puși în fruntea partidului și muncind vieți întregi pentru realizarea idealului național, azi cărtiți, batjocoriți și huiduiți de ceata unor scârcoțai, cari poartă că ar fi capabili să facă ceva bun, până acum n'au căutat să facă decât zizanie și rău, poate li-se băga de vină, că întru stărpirea motivelor răului au prins și la aplicarea unor mijloace mai drastice?!

O să vedem.

Dar să lăsăm acum iardși răspunsul domnului dr. Mihu și să analizăm apoi felul cum d-sa cuprinde chestiunea.

Ce credeți despre neînțelegerile celor două ziare din Arad?

Ce opinie aveți față de svonul cu pretinsa trădare a „Tribunei“?

Ați observat un singur moment, dela începerea campaniei împotriva acestui organ de publicitate, când „Tribuna“ — ar fi parăsit linia de intransigență — în politică?

Găsiți, că unul din cele două ziare, unul, trebuie să părăsească Aradul, — care din două?

— Evident, că această situație se datorește, în mare parte, campaniei nefericite, pornită și susținută de cele două ziare naționale din Arad.

Prea adeseori au perdut din vedere, conducătorii acostor ziare că acțiunile lor, nu poate fi să învrăbească sufletele, ci să se unească, întărindu-le în credința idealurilor noastre.

Prea au uitat aceste ziare, că misiunea lor, nu poate fi să învrăbească, ci să le unească, întărindu-le în credința idealurilor noastre.

Neavând vre-un motiv să bănușească, că lupta se dă pentru interese personale meschine, trebuie să primesc de bun ceea ce accentuează în public, anume că: pricina neînțelegerilor, în definitiv, se reduce la două chestii: cea a „trădării“ de o parte, și cea a „premenirii“, de altă parte.

Urmând a fixa responsabilitățile, cu privire la aceste capete de acuzație reciprocă, părerea mea e următoarea:

Voiu începe cu chestia „premenirii“, căci aceasta s'a așșat mai înainte în ziaristica noastră, și, de sigur, în parte, ea a dat naștere, sau pretext, pentru așșarea celei de a doua. Eu înțeleg prea bine că în atmosfera de nemulțămire și de zăpăceală, cauzată prin dezastrul dela alegerile dietale ultime, s'au putut afla o seamă de tineri, cari să pună în circulație lozincă „premenirii“ — crezând, probabil, că nesuccesul alegerilor și al luptelor politice din trecut, se datorește insuficienței conducătorilor partidului.

Ori, acuze de acest ordin, ridicate împotriva deputaților și comitetului executiv, după mine, sunt cu desăvârșire lipsite de temei, căci, cauza adevărată a nesucceselor noastre politice trebuie căutată în altă direcție.

Este departe de mine intenția să fac, cu acest prilej, critica programului politic dela 1881 sau a tacticii noastre parlamentare, — țin numai să spun că, câtă vreme se ține la acest program mai mult ideal, în situația actuală parlamentară și politică din Ungaria, nu se pot obține rezultate politice momentane, multumitoare și vizibile, fiind sub acest raport absolut indiferent dacă conducerea partidului și deputații din acesta se recrutesc dintre „oțeliți“ sau „ramoliți“ — pentru că să întrebunțez termenii de cari atât de mult s'a abuzat în timpul din urmă.

Așa fiind, este nejust și nedrept a critica persoane, pe această temă.

Aceasta însă nu va să zică, că eu contest orice tendință de „premenire“ fie în persoane, fie în ideile conducătoare ale partidului. Nu! Vorba e că toate trebuiesc făcute cu rost, la timp și loc potrivit!

O „premenire“ în conducerea partidului, nepăținându-se face, decât prin conferința națională, singură chemată a aprecia munca bărbaților săi de încredere din comitetul executiv, ce rost poate avea, mă rog, să criticăm astăzi activitatea comitetului, scăzându-i prestigiul necesar, când nu este vorbă — și lipsește poate și posibilitatea întrunirii conferinței naționale!

Cui prodest?

Dorința „premenirii“ comitetului executiv, deci chiar fiind justă, astăzi, desigur, e la neocul său!...

Ce privește „premenirea“ în ideile conducătoare ale partidului și inițierea de acțiuni noi, ținându-se seamă de cerințele unei evoluții normale, este mai presus de îndoială că, orice discuție academică pe această temă, nu poate să fie decât totdeauna binevenită, iar ziarele noastre discutând asemenea chestii, desigur, își implinesc cea mai elementară datorie.

Tot ce se poate spune în această direcție e, că discuții de acest ordin se pot face, și trebuiesc făcute, în orice caz, fără ascuțit vâdit în potriua conducerii partidului, la care te mărturisești a aparține.

Altcum stă chestia când se tratează de propoziții și acțiuni de actualitate, concrete, bine precizate.

Cred că în asemenea cazuri, nu e indicat să faci discuție publică în ziaristică, ci e de preferit, să te adresezi în dezideratele tale direct comitetului partidului, care oricum este și rămâne, în primul rând chemat, să-și spună cuvântul hotărâtor.

Și eu sunt prea convins, că comitetul va primi întotdeauna de ale sale propozițiile așșate

bune, oportune și posibile fără a căuta din ce parte au venit ele, căci nefăcând acest lucru, neapărat, ar lipsi dela datoria sa.

Acestea fiind vederile mele în chestia „premenirii”, trebuie să spun cu toată franchețea și sinceritatea datorită, că oricine a trecut sau va trece în viitor, peste aceste margini firești și singur admisibile, a greșit în trecut și va greși în viitor.

Trecând la a doua chestie de controversă, voi zice, că, nu este de mirat, că în fatala atmosferă de după alegerile ultime, a putut să încolțască și fantoma „tradării” — căci, cunoscute fiind relațiile vechi și intime ale părintelui Mangra și ale domnilor Brote și Slavici cu grupul din jurul „Tribunei” — când părintele Mangra și-a făcut trecerea neașteptată în tabăra guvernamentală, iar domniile Brote și Slavici au încercat să justifice pasul făcut de părintele vicar, lumea noastră zăpăcită prin aceste atitudini ciudate, în primele momente, prea ușor a putut să dea crezare șovonurilor și șoaptelor, puse în circulație, referitor la tradare. Cu toate acestea, când „Tribuna” s'a desolidarizat solemn și în public de domniile Mangra Brote-Slavici, și văzând ținuta absolut corectă și națională a „Tribunei” dela alegeri și până astăzi, mai ales după ce domnul Oncu în calitate de proprietar material, iar domnul Goga în calitate de proprietar spiritual al „Tribunei” au luat în fața publicului mare răspunderea, pentru ținuta politică viitoare a „Tribunei” — în că orice proces de intenții trebuia să înceteze cu desăvârșire.

Drept aceea găsește, că a făcut o greșală politică comitetul executiv al partidului, făcând „excomunicarea” prematură a „Tribunei” — și țin că a greșit mult îndeosebi, când a permis: ca în ziarul oficial al partidului, să se afișeze și un an de zile să se continue lozincile nefericite, privitoare la „tradarea” și „distrugerea” „Tribunei” pentru că astăzi e clar, că presupunerea „tradării” a fost o fantomă, iar „distrugerea” „Tribunei” ar fi o pierdere națională. În fine țin să accentuez că nu pot să nu desaprobat stăruințele „Românului” întru „anihilarea” domniilor Oncu și Goga.

Ar fi deplasat să fac eu apărarea acestor doi vrednici fii ai neamului nostru, mă mărginesc deci să spun, că am dorința ferbinte: ca mulți fruntași de ai noștri, să aibă la activul lor acea muncă cinstită și acele merite reale, cu cari, cu drept cuvânt, se pot mândri domniile Oncu și Goga!

Adnotarea noastră — pentru o mai ușoară cuprindere o s'o împărțim în subcapitole:

Cauzele situației, zărele și cearta lor:

Aci și domnul dr. Mihu cade în greșala celor mai mulți „apreciatori ai situației noastre”, cari n'au pătruns în măruntele chestiunii, în greșala: de-a judeca oameni și lucruri dela suprafață numai și privind combatanții din primul plan, nu în legătura lor organică cu cauza ce-o reprezintă, ci în considerația individualității lor particulare, rupte și despărțite din vîrteful luptei ce se dă azi. Rămâne dar fals, că „această situație se datorește, în mare parte, campaniei nefericite” a celor două zăre din Arad. Adevărul stă chiar invers: Situația de azi, era încă mai rea și mai nefastă, acum un an, înainte de înființarea „Românului” iar „campania nefericită” a fost numai efluxul acelei situații: rezultatul, nu cauza ei. Evident. Partidul național român rămăsese acum un an, după ce comitetul, în urma cunoscutelor motive, a fost necesitat să sisteze apariția „Luptei” la Budapesta, fără organ oficial de publicitate. „Tribuna” deși se pretindea a fi organul partidului, în aceeși vreme continua să atace în cel mai violent și perfid mod conducerea partidului: comitetul și să emită din când în când și să susțină „păreri libere”, cari nu puteau fi, nici din punctul de vedere al programului nostru, considerate decât ca primejdioase cauzei, nici din observarea părții de unde izvoareau; — „Tribuna” să-i zicem dar „fostă odinioară numai a lui Mangra, Brote și Slavici” — ținute drept abordarea unor teze de „discuție aradnică”. Erau aceste invective mult prea sistematic plasate în șirele și printre șirele „Tribunei” și neghina „părerilor libere” prea vădit își înalță floricelele, cât comitetul să nu-și fi dat seama, că ani și de ani amenință o primejdie. Iar cum partidul rămăsese chiar atunci fără organ de publicitate și cum mai erau și alte destule indicii încă și motive faptice, ca comitetul să nu-și poată pune nădejdea întreagă în „Tribuna”, ba dimpotrivă să fie nevoit s'o încunjure, înființarea „Românului” se prezentase ca o „summa necesitate”. Iar om, cu scaun la judecată, poate contesta, nu zicem dreptul numai, ci accentuăm: du-

toria comitetului, de-a nu lăsa partidul pe o zi măcar fără organ oficial de publicitate?!

I se admitea dreptul de existență al „Tribunei” ca „organ independent și de controlă” în sânul partidului și i se mai admite și astăzi, după toate câte le-a răscolit și păcătuț, ei bine, unde ar fi să fie logica, care să excludă îndreptățirea înființării și menținerii organului oficial al partidului național, în felul și în locul oricare l-ar designa comitetul?

E o necesitate existența lui?! — rămâne deplină îndreptățirea de a trăi oriunde. Logic: e mai primă și mai neapărată lipsa existenței unui organ oficial al partidului, decât cea a „unui organ independent de controlă” în sânul partidului. E atât de limpede chestiunea aceasta, cât te prinde mirarea, cum mai vin oameni, cari să creadă, ori să vrea să te facă să crezi contrarul.

S'apoi încă ceva: încă înainte chiar de înființarea „Luptei”, când d. Oncu pledase în comitet contra înființării „Luptei” la Budapesta și oferea „Tribuna” ca „organ al partidului” — i s'a primit oferta, cu cea mai firească condiție însă, să treacă și proprietatea ei la mâna comitetului. D. Oncu a fost apoi acel ce n'a primit fireasca condiție. Prin urmare: Cui nocebat?!

Atât. Iar după ce publicul mare a putut observa, că după înființarea „Românului” la Arad, două luni și mai bine de zile, s'a observat cea mai strictă și consecventă tăcere și desconsiderare în fața atacurilor sau invectivelor tot mai murdare și din ce în ce mai întetite ale „Tribunei” până în zilele d-lui Goga chiar — atunci pe nimenea nu-l va putea prinde mirarea, că conducerea ziarului nostru a fost silită din partea „Tribunei” chiar, să-și părească rezerva și ahtierea mult puțin rămasă platonice, a restabilirii păcii și bune înțelegeri, accentuată de atâtea ori și cu cele mai variate motive, în aproape întreaga serie a articolelor din fruntea și din corpul ziarului, de la început, nemai pomenind de „solidaritatea” zeflemizată până la ridicol de „intelectualizații Tribunei”.

Doar însuși d. dr. Mihu, simțind parecă șubredul diagnozei d-sale, făcută până aci, tinde să afle alte motive ale „neînțelegerilor”, mai adânci și crede de bine să pună chestiunea astfel în punct, cum s'a prezentat, zice d-sa și publicului mare ca **Primenire și Tradare:**

„Dorul primenirei” adeca din partea „Tribunei” și „acuză tradării” din partea „Românului”.

Iar în punctul acesta ce era să fie mai firec și pentru noi mai cu seamă nici de cum surprinzător, decât ca „imparțialitatea” d-lui dr. Mihu, să îmbrace haina așa și nici într'un caz altfel, de cum a făcut-o: să deteste modul cum au vrut să-și intruzeze „oțeliții” dorința lor de primenire — ceea ce așa pe de-a întregul aprobăm — și contestă pe de altă parte existența aceea a unei „tradări” — ceea ce firește încă nu suntem puși în fericită poziție s'o credem — iar rezultatul, ce era să fie mai natural, decât d. dr. Mihu să-și rezerve pe seama sa și a punctului său particular de vedere dreptatea în procedul ce ar fi fost să se accepte în politica neamului nostru. Fiind d. dr. Mihu, declarat pe față, ca neapartinător partidului național român pe baza programului dela 1881, ce era mai limpede dar, ca părerea d-sale să prindă trup în formula judecătoarei „imparțialului judecător” din poveste: „Nici a tu nu-i, nici a lor nu-i — ci a mea este dreptatea!”

Era natural aceasta cu atât mai mult că d. dr. Mihu încă e om și deși eșit pe față din partidul național român, a rămas român de bună credință — totuși om fiind și persistent în considerația, că opiniile, planurile și procedul d-sale e corect, poate chiar singurul corect va credea d-sa, nu s'a putut și nu se poate atât de ușor scăpa de just gustul nereușitei „acțiunii d-sale de împăcare”.

Nu dorim, doar d. dr. Mihu însuși ne-a tăiat prilejul, să discutăm aci părerile d-sale asupra programului nostru național. Le-a dat aci în treacăt numai. Iar noi, cât privește însăși „acțiunea de împăcare” a d-lui dr. Mihu, ne-am fixat punctul nostru de vedere atunci, l-am accentuat în treacăt și în „adnotările părerilor d-lui Parteniu Cosma”. Aci ținem să mai adaogăm atât numai:

E o urmare logică a împrejurărilor, ca programele partidelor din opoziție să fie „mai mult ideale” — cum zice d. dr. Mihu — e o emanație a faptului. Nu e de vina noastră, a poporului românesc întreg înțelegem, că suntem osândiți de scurte să facem opoziție încă și veșnică defensivă. Când ne va ajuta puterea, să ajungem

și noi odată la cârmă, poate o să simțim necesitatea să ne formulăm programul în puncte mai „adrem proximam”, să-l mărunțim în concepții mai reale, mai practice, mai de azi pe mâne, să-i dăm cristalizarea unei mai practicabile posibilități și pozitivități, atunci. Pentru că atunci, ca să putem menține cârma, va trebui să arădăm „rezultate politice momentane, mulțumitoare și vizibile”. Dar până atunci, să ne permită d. Mihu menținerea convingerii, că nu „prea mult idealul”, ori „prea puțin realul” programului nostru dela 1881 e cauza, că și astăzi numai de lovitură, de nedreptate și de nelegiuiri are parte poporul nostru din partea stăpânilor. Nu și nu: Adevărata cauză a nesucceselor noastre politice trebuie și mai adânc căutată și cu totul tot în altă parte!

Dat fiind însă faptul, că în urma lățirii părerilor d-lui dr. Mihu, că chiar rezolvirea în bine a chestiunii noastre naționale se află în schimbarea „programului dela 1881”, la care comitetul și mai cu toții ținem cu atâta îndârjire și lătinădu-se și păceri, ca cea emisă de d. P. Cosma, că cauzele nereușitei împăcării, zac în cutare „indiscrețione” — evident că se va spori tabăra celor slabi de inger și fugători de jertfă și v.r. traduce astfel în conștiința lor șubredă aceste părerii, alt cum decât ar intenționa d-nii Mihu și Cosma și de cum d-nialor înțeleg chestiunea și vor zice: „Dacă dela schimbarea unui program atarnă fericirea și pacea și liniștea unui popor — atunci e meschin comitetul care zădărnicește această împăcare, nevrând să schimbe programul”. Iar cei slabi de inger și cei răi și cei mizei vor crede apoi pe șleau și perfidelor vorbe venite, când din gura lui Andrássy, când din a lui Tisza, când lansate de Khuen, că ceata „agitatorilor” e de vindă, că poporul românesc încă n'a ajuns în pământul fâgăduinței și nu le va mai părea naivă, ba absurdă nici acea credință, că și „legea despre îndreptățirea naționalităților” numai și numai pe motivul acela nu a fost executată și pusă în practică, fiind că i-a stat în cale „programul național dela 1881”, cu toate că legea era sancționată deja la 1868 și că de aceea nu se aplică ea nici azi, că „ceata agitatorilor” cari nu o primesc ca îndestulitoare pune piedicile.

Ei bine, noi chiar credințele aceste deșarte, vom să le spulberăm pentru totdeauna și menținem cu îndărătnicie „idealul nostru program național”.

Iar după toate acestea dăm, fără comentariu deocamdată, soluția momentană, ce o prezintă d. dr. Mihu, răspunzând la întrebarea ultimă a interviului. Va fi de competența comitetului să ia notiță de ea și să se declare, dacă o va afla de bună, oportună și venită la timp. Urmeze:

Admiteți ideea distrugerii numelui ziar?

Credeți că e de importanță ca neînțelegerile între ziarul „Românul” și „Tribuna” să se curme în cel mai scurt timp, — prin ce remedii?

— Când și din o parte, și din cealaltă, să vor recunoaște greșelile reciproce, și se va reveni asupra lor, cred că, ne mai stând piedeci obiective în cale, restabilirea armoniei și disciplinei în partid, se poate face fără greutate.

Răspunderea situației actuale și a celei viitoare, rămânând în chip firec, în sarcina conducerii oficiale a partidului, după a mea părere, este datoria comitetului executiv, să caute și să afle căile și mijloacele potrivite pentru restabilirea ordinii răsturnate, prin neînțelegeri și „greșeli reciproce”.

Încât mă privește aș propune, că tranșarea diferendelor regretabile de astăzi, să se încerce în o conferință mixtă, la care ar fi să ia parte: Partenie Cosma, Andrei Bărseanu și Emanuil Ungureanu, ca bărbați de încredere imparțiali; Teodor Mihali, Alex. Vaida și Iuliu Maniu, ca reprezentanți ai comitetului executiv al partidului și ai ziarului autorizat; iar Nic. Oncu, Rom. Ciorogariu și Oct. Goga, ca reprezentanți ai „Tribunei”.

Am credința, că punându-se acești domni, cu buna credință la sfat și la lucru, aflarea soluții mulțumitoare, n'ar fi prea anevoioasă. Terminând, spun că soluția la care s'ar ajunge în comun acord, va trebui supusă comitetului executiv spre aprobare, iar inițiativa pentru întrunirea consfătuirii indicate sau pentru altă modalitate de complanare a diferendelor actuale, în orice caz, îi revine onorabilului președinte al partidului.

Austria și armata română. Cetim în „Adevărul“ din București:

„Gross-Österreich“ relevă într'un studiu al său însușirile însemnate ale armatei române și amintind de rolul ei în războiul ruso-româno-turc, ne măgulește cu recunoașterea, că armata română e un factor important în politica sud-europeand: primit cu mândrie ca aliat și respectat ca adversar.

Este adevărat că armata noastră — cu deosebire în ultimii zece ani — a luat un nou avânt. A fost o emulație între partide în ce privește reorganizarea ei, nu puțin au ajutat la aceasta, nu numai evenimentele, ci și criticele libere aduse prin presă și în parlament organizației noastre militare. Ultimele manevre anuale au arătat încă odată admirabila rezistență a soldatului nostru român și o reînnoire salutară a cadrelor ofițerești.

Negreșit, că Austria e cea dintâiu interesată în acest însemnat progres al puterii noastre armate, fiindcă alianța noastră cu Austria nu mai este o taină pentru nimeni. Dacă însă monarhia vecină privește cu mândrie pe aliata sa, opinia publică din România nu privește cu entuziasm la o alianță, care nu-i aduce nici satisfacțiuni comerciale, nici satisfacțiuni naționale.

In relațiunile economice și naționale dintre Austro-Ungaria și România continuă a se simți la noi o tensiune, o încordare — și aceasta, orice s'ar zice, scade mult din sinceritatea și avântul pentru alianța austro-română. Stăpânite de agrarieni și de șovinii maghiari, sferile conducătoare din Austria nu știu să tragă tot folosul ce ar putea trage din concursul României, fiindcă nu știu să-i acorde acele satisfacțiuni cari singure ar face din acest concurs o datorie de compenzațiune și re-cunoștință“.

Revoluția din China. Toate știrile ce se primesc din Peking vestesc că renunțarea dinastiei la tronul Chinei e ca hotărâtă și se așteaptă în fiecare moment. Familia împărătească a primit deja condițiunile ce i s'au pretins a observa nema având tronul Chinei.

Guvernul ca și prinții domnitori sunt împăcați cu hotărârea de a renunța la tronul dinastiei. Se nădăjduiește mult că sacrificiul ce-l face dinastia va aduce pace în China, de și de pe acum se poate vedea că în afară de dinastie se cor încă și alte sacrificii.

O telegramă din Roma întărește știrea că misionarii italieni din China au fost măcelăriți. Unul din acești misionari care a reușit să scape cu viață a sosit la Peking. El a descris ambasadorului italian din Peking îngrozitoare scene ale măcelării misionarilor italieni.

Mongolii au hotărât din nou ca teritoriul lor rupt dela China și declarat de independent să-l pună sub protecția rusească. Rusia ezită să primească protecția Mongoliei, căci de mult e înscrisă între viitoarele provincii rusești.

Turcia și situația în Balcani. Din Constantinopol vine știrea, că într'o convorbire cu un ziarist tânăr-turc un înalt personaj politic a declarat, că guvernul este foarte preocupat de situația în Balcani în primăvara viitoare. Aceasta e cauza pentru care marele vizir a început tratative amicale cu țările balcanice și în special cu Bulgaria.

Relațiile cu Grecia, Serbia și România sunt din cele mai amicale. În ce privește Muntenegrul, Turcia nu se teme.

Presupunând, că două sau chiar trei state mici balcanice ar ataca Turcia, puteți fi sigur — a spus înaltul personaj politic — că armata noastră otomană le va putea rezista.

De altfel marele vizir crede că nici un conflict nu e de temut, în urma îmbunătățirii cu statele vecine.

Situația politică în Grecia. Svonul despre o iminentă remaniere a cabinetului Venizelos, e considerat ca neîntemeiat. O schimbare e necesară numai la ministerul de externe, deoarece Griparis va primi postul de ministru plenipotențiar la Constantinopol. În locul său va fi însărcinat cu conducerea ministerului de externe un alt membru al cabinetului.

Postul primministru Theotokis a sosit la Atena și a declarat în cercul amicilor săi că el va participa din nou la viața politică și că în curând își va desvolta programul său politic într'o întrunire publică.

Germania și primejdia engleză. Ziarul „Post“ din Berlin primește din partea unui publicist german stabilit în Anglia, un articol în care germanii sunt preveniți, să nu considere ca neglijabilă primejdia engleză. Amiralul Wilson, zice articolul, a fost înlăturat la aparență pentru că nu se putea hotărî să năvălească ca un pirat de mare, asupra Germaniei, călcând dreptul ginților. Amărit de această nemeritată înlăturare, amiralul Wilson a refuzat toate onorurile ce i se propuneau. Din acelaș motiv au dispărut din primul plan al amiralității, amirali Beresford și Fischer.

Prin aceasta se explică activitatea febrilă, care domnește în docurile engleze și care constituie pregătiri împotriva Germaniei.

Războiul cu Germania e inevitabil... Pentru siguranța perechei regale engleze s'au luat întinse măsuri de siguranță.

Ne aflăm în ajunul unor mari evenimente.

Criza ministerială din Franța. Din Paris vine știrea, că Raymond Poincaré, a primit propunerea președintelui Fallières de a construi guvernul. Poincaré este unul dintre cel mai excelenți bărbați politici francezi, a fost ministru în două rânduri, acum e senator și raportorul comitetului senatului în chestia marocană.

Cabinetul-Poincaré s'a format în modul următor:

Prim-ministru și ministru de externe: Poincaré.

Min. de justiție: Briand,

„ al lucrărilor publice: Bourgeois,

„ de războiu: Millerand,

„ „ marina: Delcassé,

„ „ finanțe: Klotz,

„ „ colonii: Lebun,

„ „ agricultură: Dupuy,

„ „ interne: Steeg,

„ al instrucției publice: Jean Dupuy,

„ de comerț: Pams.

Darul de Anul nou al „Pop. Român“

Prin lista de subscripție ce am deschis, nizuim să împărțim, câteva abonamente gratuite la „Poporul Român“ organul poporal al partidului național român, prin regiunile amenințate de întuneric și maghiarizare: Maramureșul, Bihorul, Sătmărul și Săcuimea ș. a.

Facem apel tuturor inimilor generoase românești din aceste hotare și de ori unde ar ajunge glasul nostru să îplinească aceea ce pot din nădejtile noastre. Îi îndemnăm la una din faptele cele mai frumoase și mai mănuitoare. În acest pământ și în asemenea împrejurări 4 coroane vor putea aduce roade neprețuite.

Vom împărți aceste abonamente în primul rând în satele, unde nu intră nici o gazetă pentru popor și la știutori de carte absolut săraci — și o vom face la cererea a cel puțin doi intelectuali ai satului — de preferință preotul și învățătorul.

Nu ne îndoim, că se vor găsi în sânul întregului neam românesc inimi generoase, cari să răspundă la chemarea noastră.

Costul unui abonament pe un an la „Poporul Român“ este de 4 coroane.

Orice sumă rugăm a se trimite pe adresa Administr. ziarului „Românul“, Arad str. Zrinyi nr. 1/a, — cu mențiunea „pentru darul de Anul nou al „Poporului Român“.

Transport: 326 abonamente, 1420 cor.

Au mai dăruit următorii:

Lista d-lui dr. Dionisie Roman, avocat, Medias:

73. D. Ioan Moldovan, protopop. 2 abonamente 8 cor.

74. D. Romul Mircea, protopop. 2 abonamente 8 cor.

75. D. dr. Dionisiu Roman, 6 abonamente 24 coroane.

76. D. Anastasiu Popovici, comers. 3 abon. 12 cor.

77. D. Anastasiu Boiu, dirigent, 3 abonamente 12 cor.

78. D. Andrei Gusu, contabil, 2 abonamente 8 cor.

79. D. Nicolae Puian, proprietar, 2 abonamente 8 cor.

80. D. dr. Ioan Negrea, cand. de adv., 1 abonament 4 cor.

81. D. Alex. Comșa, funcț., 1 abonament 4 coroane.

82. D. Mihail Popovici, cassar, 3 abonamente 12 cor.

83. D. dr. Ioan Ciordas, adv. Beiuș, 24 abonamente 96 cor.

84. D. Gabriele Mesesian, 2 abonamente 8 coroane.

Total: 377 abonamente, 1624 coroane.

D. Bocu încurcă lumea

In chestia expertizei

La propunerea ce-am făcut-o „Tribunei“ de a supune carta poștală a eroului său din București unei expertize, ne răspunde însuș d. Bocu, directorul ziarului.

De câteori e vorba de calomnie și falsificare, sare d-lui.

„Răspund eu, căci carta poștală se află în posesiunea mea. Am mai declarat, că o arăt eu plăcere oricui“.

Noi, pe cât ne aducem aminte, nu știm să se fi făcut în „Tribuna“ o asemenea declarație...

Dar d. Bocu deși dă buzna, deși o ia extrem de categoric la început, devine pe urmă misterios.

Cu multă hotărâre spune întâi:

„Nam nimic împotriva unui examen de experți, (Atâta ț-ar mai trebui. N. Red.), dar aceasta ar trebui să se întâmple în prezența mea și a unor martori“.

Apoi devine misterios:

„Intreb însă, care ar fi sancțiunea, când această expertiză ar constata și ea, ceea ce poate constata omul care vede scrisoarea și nu suferă de miopie... morală. Să răspundă mai întâi „Românul“ la aceasta și — apoi — primesc expertiza“.

Cu alte cuvinte d. Bocu, în înalta d-sale înțelepciune vrea să afle mai înainte dela noi, ce efect va avea expertiza asupra-ne. Numai pe urmă se poate angaja...

Asta vine ca și când un falsificator de polițe s'ar gândi la efectul ce-l are falsificarea asupra girantului și nu la profitul provenit din falsificare.

Și mai pune d. Bocu, d. Bocu directorul „Tribunei“, o condiție sine qua non: examenul experților trebuie să aibă loc neapărat în prezența d-lui Bocu. Cine s'ar fi gândit să lipsească pe d. Bocu de această plăcere...

Și acum un scurt istoric:

Pe Vernescu cititorii — ai noștri, ca și ai „Tribunei” — îl cunosc destul de bine; poate tot așa de bine ca pe d. Bocu.

Știm că a încercat să escrocheze dela d. Cehan o scrisoare pe care s'o folosească pe urmă împotriva d-lui Goldiș. Scrisoarea am publicat-o în faximil acum câteva săptămâni.

Cu toate însă că Vernescu îi scria lui Cehan că i-ar trebui o asemenea scrisoare, ne pomenim în cele din urmă, că totuși el o are.

D. Cehan însă afirmă că eroul a făcut falsificare în textul cărții postale — și cere examenul experților.

Orice ziar cinstit, când e acuzat că s'a servit, cu conștiință ori fără, de falșuri cere expertiza și nu mai bate câmpii cu „miopia morală”.

Judecata e să se facă deci între d. Cehan, acuzatorul deoparte, și „Tribuna” cu eroul ei de alta. Noi asupra acestui lucru ne-am pronunțat.

Fiindcă, însă, Vernescu s'a dovedit capabil de falș, ne-am asociat, cum ar fi făcut-o orice om cinstit, la cererea dlui Cehan de a se face examenul de experți cărții postale; dar mărturisim, ne-a surprins văzând că „Tribuna”, pentru numele ei bun de ziar demimondial, nu numai că nu cere în grabă examenul — ci declarând numai că nu e împotriva, ne întrebă care ar fi sancțiunea... Sancțiunea ar fi că bietul Vernescu, în cazul acesta, n'a săvârșit o falsificare, că „Tribuna” nu s'a folosit de o falsificare, că d. Cehan, cu conștiință ori fără, a spus un neadevăr și că noi am mers atât de departe să credem pe Vernescu „Tribunei” capabil de o falsificare, iar pe „Tribuna” în stare să se bucure de roadele unei falsificări — și așa mai departe.

E deci în interesul „Tribunei” să-și numească expert. Vom numi și noi unul, iar martori dela „Tribuna” admitem atâția câți va putea d. Bocu să aducă.

Dela frați

Trei sunt factorii, la noi în țară, cari ar putea efectiv reduce la neputință pe cei, cari prin nefasta lor acțiune s'gduie ființa organismului nostru național de peste munți.

Sunt scriitorii, conducătorii partidelor politice și publicul cititor.

Scriitorii noștri din țară sunt nemărginit de dornici, să contribuie în cea mai mare măsură la ridicarea poporului român de pretutindeni.

Pătrunși cu adevărat de chemarea lor de învățători ai neamului, i-au închinat munea lor, mintea lor sufletul lor întreg.

De aceea, ca adevărați copii de oameni propoșiți împrăștie cu largă dărnicie roadele frământărilor lor sufletesti peste tot locul, prin reviste, prin gazete, la serate, la serbările de tot soiul, la orașe, prin sate, în țară și peste graniță.

Decât oamenii aceștia, de simțire mare, de entuziasm cald, spornici la treabă și sinceri în toate manifestățiunile lor, sunt de o adorabilă bună credință și naivitate.

Nu bănușesc nici odată răul, nu văd nici când intriga și cabala, nu disting pe adevărații prieteni ai poporului de cei ce fățărăse numai acest prietășug.

Și astfel vezi dând cu vădită bună credință mână de ajutor celor, cu care n'ar trebui să aibă nici odată, nici în clin nici în mănecă.

Și rămâi mirat, când vezi inimi alese ca Anghel, Iosif, Cincinat Pavelescu, Gârleanu și alți mulți ca ei, pretând ajutor Tribunei, ca aceasta să se poată război cu conducătorii neamului nostru de acolo.

Și dacă nu le-ai cunoaște sinceritatea mișcării lor sufletesti și buna lor credință și bunătatea împinsă până la naivitate, te-ai revolta văzându-i grăbind la șezătoarea dela Arad, ca din capitalul lor moral să împrumute tribunistilor putere de

vieață și tărie în încercarea lor de a sparge solidaritatea națională.

Ce vreți? Scriitori, artiști.

Nu vorbesc aici de scriitorii din Ardeal,* care sunt colaboratori ai „Tribunei”. În văpaia luptei de care au fost încunjuțați, s'a redus așa de mult perspectiva privirii lor, încât deocamdată nu-și pot da lămurit seama de adevărata situațiune a beligeranților. Regreți, se înțelege, văzând pe protopopul Săliștelor sau pe Agârbiceanu ori pe Ciura sau pe Sextil Pușcariu**) sau pe alții, întărind prin condeii lor un castru, care vădit este dușmanul partidului național român de acolo. Regreți și aștepți, ca să se lumurească tot mai bine conturul situațiunii reale, pentruca ei să revie și să repare o greșală enormă.

Dar scriitorii noștri din țară ei nu sunt angajați în luptă, ei stau departe de ea, au întreaga perspectivă de vedere și de observare și cu puterea lor de devinare, nu e posibil să nu simță de care parte e adevărul.

Și atunci, lor, scriitorilor noștri de aici, nu le mai este îngăduit a împrumuta ajutor dușmanilor neamului. Ei trebuie să înceteze de a sprijini Tribuna fie prin scrisul lor fie prin legăturile lor de prietenie cu tribunistii.

Artiști, da, dar nu numai artiști.

Dascăli ai neamului întâi și numai în rândul al doilea maestrilor ai formelor.

Așa a fost pleiada trecută din care să amintesc pe Alexandri sau pe Eminescu, așa trebuie să fie falanga actuală. Răsăriți din popor n'au decât o menire, de a servi cu adevărat poporul. Preoți ai neamului nu pot servi decât la adevăratul altar al lui și nu în orice chilie sau în orice beciu cuprinzător de zavistie.

De aceea noi, publicul cel mare, așteptăm dela scriitorii țării noastre tot ajutorul lor, ca să decidă un moment mai curând victoria în favoarea acelora, cari singuri reprezintă bine înțelesele interese ale neamului nostru de dincolo.

Ori-cât de dureroasă li-s'ar părea operațiunea ce ar face, chiar în potriva prietenilor personali, interesele superioare ale neamului o cer cu tărie dela scriitorii noștri.

Voiu continua.

„Reforma”

Leonte Moldovan.

Invitare la abonament

În 1 ianuarie v. a. c. se împlinește anul dela apariția acestui ziar. Cititorii pot să-și facă acum iconă despre chipul, cum am înțeles noi rostul unui ziar politic românesc. Nu voim să fim înșine judecători.

„Românul” este organul de publicitate al comitetului național român. Nu reprezintă coterii, nici grupări, nici interese personale. „Românul” reprezintă exclusiv interesele partidului național român.

Era o imposibilitate, ca partidul național român să nu-și aibă organul său. Și ar fi un semn de mare slăbiciune a acestui partid, dacă ziarul, care este pus numai în serviciul cauzei naționale a neamului românesc, nu ar afla sprijin la aderenții partidului național.

Nu ne putem plânge de lipsa acestui sprijin. În decursul unui an numărul abonaților noștri atinge cifra de trei mii. Numărul acesta însă nu este suficient. Un ziar mare cum este „Românul” necesitează sacrificii materiale foarte mari.

Comitetul național a adus sacrificiile acestea în buna nădejde, că ele vor fi spre binele neamului nostru, care la rândul său va veni și dânsul întru sprijinirea tendințelor curate ale comitetului național român.

Redactarea ziarului s'a făcut cu cea mai mare îngrijire.

Voim să fim înțeleși de toți românii din Ungaria și Ardeal și pentru aceea grijim

*) Nu chiar toți, iar acei cari sunt nu scriu politică...

**) Regretăm și noi.

mai ales, ca limba acestui ziar să nu se depărteze prea mult de graiul poporului nostru. Ținta noastră este, ca, afară de politică, „Românul” să ofere cititorilor săi distracție nobilă, învățătură în cele economice, luminare în afacerile sociale și informație despre ceea ce petrece în lume.

Cu multă satisfacție sufletească putem constata, că în această grea muncă a noastră am aflat sprijinul multor bărbați și femei aistinse din viața noastră publică.

Partea politică a ziarului nostru este condusă și scrisă de bărbați, ca: d. A. D. Xenopol, dr. Iuliu Maniu, dr. Alexandru Vaida-Voevod, dr. Aurel Vlad, Ion Gorun, dr. Victor Bontescu, dr. Ștefan C. Pop, dr. Aurel C. Popovici, Vasile Goldiș, dr. Voicu Nițescu etc.

Ziarul nostru ține coresp. stabili în Budapesta, Viena, București, Cernăuț, Iași, Roma, Londra, Berlin, Paris și are corespondenți în toate centrele românești din patrie.

În partea literară cititorii noștri au putut întâlni numele fruntașilor scriitori români: I. L. Caragiale, Gheorghe Coșbuc, Petru Dulfu, Horia Petra-Petrescu, dr. I. Broșu, M. Beza, Al. Cazaban, Dim. Nanu și mulți alții.

Afară de foiletonul zilnic, am înființat o rubrică permanentă pentru literă, științe și arte, la care colaborează mai mulți distinși bărbați literați și de științe (I. Corbu, V. Gilu, dr. Al. Bogdan ș. a.). Dăm apoi regulat și nuvele mai mari și romane, iar dela 1 ianuarie v. se va publica celebrul roman *Suflete moarte de Gogol*.

Am dat o îngrijire deosebită părții economice, care este condusă de bărbați specialiști. (G. Todica, V. Madgearu, Const. Băila și alții).

La *Cronica feminină* colaborează dame de înaltă cultură literară („Românca”, „O mamă”, Neli Cornea, Aurelia Pop etc).

Am deschis apoi în numărul nostru de duminică o rubrică permanentă de șah, care este asemenea condusă de specialiști.

Ne vom nuzi, ca „Românul” să ajunge în o asemenea perfecțiune, ca să suplinească ori-ce ziar străin și să se poată încuibă în toate casele românești prin însuși valoarea sa.

În scopul acesta cerem acum la începutul anului al doilea sprijinul publicului românesc și rugăm pe toți aderenții sinceri ai partidului național român să aboneze „Românul”.

Abonamentul este:

Pe un an	28.— cor,
Pe 1/2 de an	14.— „
Pe 3 luni	7.— „
Pe 1 lună	2.40 cor.

Pentru România:

pe 1 an	40 franci
pe 1/2 an	20 „

Abonamentele, inseratele și toate scrisorile referitoare la administrarea ziarului se vor adresa Administrațiunii „Românul” — Arad (str. Zrinyi nr. 1a), iară scrisorile referitoare la partea redacțională se vor trimite: Redacției ziarului „Românul” — Arad (str. Zrinyi nr. 1a).

Rugăm pe toți aderenții partidului național român, să inziste, ca toate casele, restaurantele și cafenelele, cercetate de dânsii, să aboneze ziarul „Românul”.

Redacția și administrația ziarului „Românul”.

Dela Ateneul Român

Conferința d-lui Th. Speranța

Joi seara a început la Ateneul român din București seria conferințelor anului acestuia. A vorbit distinsul profesor și publicist, d. Th. Speranța, despre „Elementele egiptene în basmele române”.

D-sa a expus vederi originale, îndrăznețe și bine documentate. Conferențiarul a făcut întâi o introducere spunând că geologul caută sub scoarța pământului fosilele și elementele cu care se reconstituie viața materială anterioară. În colinde, în basme, în anecdote, în folclor găsim rămășițele sufletesti ale vieții anterioare. Apoi d. Speranța arată asemănarea dintre unele vechi obiceiuri, credințe și datine românești, cu obiceiuri și rituri egiptene. Astfel egiptenii aveau un zeu protector al navigatorilor. Noi avem pe sfântul Nicolae la care apelează călătorii pe ape și contrabandiștii. Poporul român consideră apa ca un element sfânt. Egiptenii consideră ca sacră apa Nilului. Egiptenii împodobeau zeii, poporul român împodobește cu beteală pe Maica Domnului. Egiptenii aveau zei cu capete de animale: noi avem Brezaia cu cap de capră.

Pentru a arăta persistența elementelor egiptene în folclorul nostru, d. Th. Speranța analizează două din basmele egiptene traduse de Maspero, două manuscrise autentice, din care unul datează dela anul 1300 înainte de Christos.

D. Th. Speranța arată cum în basmele noastre se găsesc foarte multe elemente din aceste basme egiptene. Prezența elementelor egiptene în basmele noastre se explică. Mai întâi prin colonizarea Daciei de către romani. Romanii au trimis în Egipt legiuni romane și au adus în Italia elemente egiptene; aceste elemente au adus în Italia datini, superstiții, și cultul vechiului Egipt. Legiunile romane întorcându-se în patrie au adus cu ei mitologia și cultul egiptean. Astfel între Roma și Egipt a fost nu numai o mișcare de predici, ci și o mișcare de idei. Colonizarea Daciei nu s'a făcut numai cu populații din Italia ci cu indivizi din tot imperiul, de felurite națiuni romanizate. Aceștia au adus în Dacia elementele egiptene, pe cari le găsim și astăzi în folclorul nostru.

D. Th. Speranța înclină mai mult către o altă ipoteză.

În basmele noastre se găsesc elemente egiptene, anterioare cuceririi romane, cum sunt cele din basmul dela 1400 înainte de Christos tradus și publicat de Maspero. Egiptenii, mai înainte de a fi cuceriiți de Alexandru cel Mare, cuceriseră Asia Mică. Prin Asia Mică, egiptenii au intrat în contact cu locuitorii Thraciei. E deci foarte posibil că noi să fi moștenit elementele egiptene, care persistă și astăzi în folclorul nostru dela Daci.

Interesanta conferință a d-lui Speranța, foarte bine și interesant dezvoltată, a fost ascultată cu atenție de sală, care a răsplătit pe conferențiar cu aplauze.

— Ziarul „Românul” se află de vânzare în București la Mihail Vlad proprietarul chioșcului de cărți și ziare, — Calea Grișă.

Litere - Arte - Științe

Kiriac-Carmen

Societatea corală „Carmen” din București, a împlinit zece ani de viață muzicală. Serbarea, ce se impunea cu acest prilej, pare a fi fost foarte modestă.

Trecătoare anunțuri prin ziare, un articol pripit într-o nouă revistă săptămânală, repetarea, după cerința publicului, a unui concert dat puțin mai înainte și atâta tot. Se va fi mai adăugat poate în timpul repetițiilor corale cuvintele de îmbărbătare ale maestrului față de iubiiții lui cântăreți și va fi tremurat în repetarea acordurilor vre-unui cântec de acum zece ani toată comoara de impresii frumoase, ce reprezintă cea mai neprețuită avere a acestei societăți.

Adevărat, că nu e mult zece ani în viața unei instituții, dar iarăș tot adevărat este, că nu puțin a înfăptuit Carmen în acest răstimp.

Chemarea la viață și la o pricepere mai deplină a cântecelor populare românești va rămâne pentru totdeauna legată de activitatea acestei societăți. Isvorite din prisosul inimii, atunci când nu mai aveau loc acolo, cântecele populare trăiau și trăiesc — azi mai puțin curate, ca altădată — în văile și câmpiile noastre, dar frumusețea, nota lor deosebită nu era prețuită cu toată atenția, ce o meritau.

Răscolite de copiii satelor în colindele Crăciunului și anului nou, îngânate de mumă lângă „leagănul verde de mătăsoasă” al pruncului, cântate de îndrăgostit în umbra serii cu gândul la mândra lui, fluerate de păstor după turma ce-a înălbii iarba verde a câmpului, tremurate de glasul bătrânului, care își retrăiește tinerețea, ele nu găseau răsunet în publicul mai mare al orașelor, nu îndrăzneau să treacă pragul vre-unei săli de muzică, unde răsunau tot cântece fără legătură cu sufletul nostru și deci fără înțelegerea trebuitoare.

Dar iată că cineva plin de gânduri bune și conștient de rostul cântecului, are curajul să rupă cu trecutul și să ducă sub bolta aurită a Ateneului cântece populare priceput armonizate și cântece proprii inspirate din cele populare. Cântăreții sunt entuziasmați căci pricep, ce cântă, publicul e vrăjtit de frumusețea și noutatea ce i-se desvelește și pe care nu o bănuia. „S'a dus cucul”, „Morarul”, „Colinde de Crăciun” ș. a. capătă acum un cerc mai larg de ascultători și pricepători. Cântăreții se înmulțesc și cântă mai cu inimă, căci cântecul este din comoara sufletului lor, publicul își schimbă gustul, renunță la importul anost de cântece străine, neînțelese și rău alese. Tot mai des ies la iveală melodii populare, a căror frumusețe nu se bănuia, tot mai mare se face numărul celor ce se pricep să culeagă și să aranjeze coruri populare.

Și cum cântecul nu știe de hotare, schimb de cântare începe să se facă între frații de același neam și de aceeași simțiri. Puternicele doine ale Bănățului, trăgănatul cântece ale Ardealului, îndureratele melodii ale moșilor, mai săltărețele hore din Țară se cântă și se pricep de toată suflarea românească. Pildă poate sluji „Rujița” Bănățului, cântată azi în toate satele Țării, cum multe din ele iau drumul în părțile, unde până aci erau necunoscute.

Notă nouă au adus aceste cântece. Deși înrudite cu cele ale popoarelor învecinate, ele au însă și ceva propriu, au pecetea celor ce le-au făurit și cântat, au pecetea românească. Din ele nădăduim că va ieși cu vremea aceea muzică îmbărcată în forme mai largi și în stare să exprime simțăminte mai complexe, nădăduim că ele vor fi frul roșu, care să se împletească în viitoarea muzică mai înaltă românească.

Isvorât din sufletul unui neam întreg, cântecul românesc avea putere de viață, iar prin societatea Carmen, această putere s'a aratat și în alt chip. Ea a strâns tineretul doritor de cântare la oaltă, a dat un loc mai mare cântării în rândurile tinerimii studențești și mai presus de toate a înaintat legătura de unitate culturală a românilor. Tineri necunoscuți, de firi și pregătiri intelectuale deosebite au găsit prin cântecul laolaltă în sufletul lor partea comună, care să-i unească. Sprijinită de cântec, prietenie puternică s'a legat între toți și,

fapt de accentuat, nici trecerea de timp, nici depărtarea de loc nu a stingherit-o. Pe când atâția din colegii de studii universitare pier repede din viața prietenilor tăi și de multeori îți ștergi și din minte, prietenul de cântece rămâne viu, îți vine în minte cu orice cântec fluturat pe buze și îți e binevenit ori unde îl întâlnești. Cântecul nu cere nici luptă între concurenți pentru a căpăta favoarea profesorilor, nici câștigarea de merite pentru prezidenția vreunei societăți, nici fabricarea de discursuri goale de idei și pline de vorbe. O inimă tânără și binedispusă îi deajuns. Și e îmbucurător că azi printre studenți se rătăcesc câteodată acordurile vreunei cântări. S'a dus vremea când studentul român își arăta pe stradă revolta lui de om politic în cântarea marșului din 48, înlocuind versurile neștiute cu urăta imitare a sonetului fanfarelor militare.

Tot prin Carmen compozitorii noștri sunt azi cunoscuți în toate părțile românești. Vidu, Dima, Muresanu, Timotei Popovici, Ganca etc. sunt tot așa de bine înțeleși și cunoscuți în țară ca și la ei acasă.

Și n'a fost dat nici odată neamului nostru de pretutindenea să se strângă în mai mare număr la un loc și din mii de guri să răsunе aceiași cântare ca în arenele romane din 1906. Cine a avut norocul să asculte pe valea Peșului puternicul imn al lui C. Porumbescu „Pe-al nostru steag” cântat de românii veniți din toate părțile în același enget și simțiri, acela i-a înfăptuit cel puțin pentru o clipă înaintea ochilor acel dor de jalea căruia au răposat șiruri de strămoși. Să se știe însă că prilejul acesta i-a fost dat de societatea Carmen.

Și dacă, iubite maestre, numele tău s'a ani-nat de numele Carmen, e că n'am putut în altfel. Când tovarășii mei de cântec sub conducerea ta făceau să răsunе bolțile Ateneului de colinde și de doine, mie, între zidurile unei odăițe tăcute în mijlocul străinilor, pe care nu-i pricep și nu mă pricep, mi-a trecut pe dinaintea ochilor atâtea scene scumpe din vremea trăită în jurul tău, mi-a răsunat clar în urechi colinde cântate de voi:

Mâne anul se înociește
Plugușorul se pornește...

și m'am tot gândit mereu că iată fără tine, maestre, nimic din cele de mai sus nu s'ar fi făcut.

Să trăești și să trăiești cu toții tovarășii din vremuri frumoase!

Viena.

Diac. Nicolae.

CÂNTECE

I.

Și va înflori iar rezedă-n ferestre
Căpșorul mic plecându-și-l spre geamuri
Și vântul gingaș... gingaș tremura-va
Mișcând încet a patinilor ramuri...

Și va stropi cu lacrimi dimineța
Ușor... ușor... a florilor potire
Și va fi iar un cântec firea ntreagă
Divin... pornit din suflute: Iabire...

Eu... voi cânta de-apururea cu dorul
Tot așteptând o dulce primăvară
Care-a murit de mult... de mult odată
Și nu mai știm nici unde-o îngropară...

Și mașteră ce mâni de gheață
Mi-ai strâns la piepte-ți bogăția
Bătrâna toamnă mohorită
Tu soră dulce cu pustia.

Am așteptat o primăvară
Un soare nou... strălucitor
Săpam de mult mormânt durerii.
Durerii amintirilor.

Azi iar îmi bați încet la geamuri
Și 'n suflet iar îmi ceri intrare
Și-mi cânti cu glasul tău sălbatic
Același cântec de 'ngropare.

Eu plâng... La cântu-ți de îngropare
Reînvie dulcele-amintiri
Si-adorm plângând visând norocul
Celei dintâi... dintâi iubiri.

Ovidiu Hulea.

Un cuvânt de îndreptare pentru Anul nou

Lipsa de credință, cauză a stărilor de decadentă
morală a societății de azi.

O problemă de căpetenie care frământă capietele luminate ale bărbaților de știință, este, chestia reabilitării omului prin influența religioasă sau — mai determinat zis — întrebarea; dacă „oare progresul științific sau intelectual, ține pas, cu înaintarea în cele morale.“

Răspunsul la aceasta întrebare — date fiind stările triste de decadentă morală, de azi firește, nu poate fi decât negativ, deci mă voi mărgini a arăta — în cele următoare, — după putință — cât-va din cauzele, cari fac imposibilă o înaintare în direcție morală.

O mică privire asupra fondului cultural al claselor inteligente de azi, ne dă deja în mână un puternic mijloc, de a pătrunde în taina acestei întrebări care frământă atâtea inimi doritoare de o soartă mai bună, pentru omenime.

Luând de bază în punctul acesta cuvintele lui Rousseau, când zice: „Decadența morală a omenimii merge mână în mână, cu influența demoralizatoare, a unei științe nețemeinică“ fără teamă de a risca un neadevăr, putem susținea, că toată starea de dezechilibrare morală, de azi trebuie redusă „la creșterea nesănătoasă“ și lipsită de temelie religioasă-morală a clasei noastre inteligente „ce pe măsură în care înaintează și cele intelectuale“. Se instrăinează, de așezămintele noastre religioase; de biserică.

Scoalei greșite și creșterii false din familie, și cu conceptele ei, eronate despre aceea ce e a-se înțelege sub adevărata cultură și știință este de a-se atribui viața neliniștită de azi; chinută de doborâșul îndoielii, al tragerii la îndoială al bonurilor mai înalte spirituale, al (tot) disconsiderării a tot ce nu are comun și nu promovează în mod direct și nemijlocit bunăstarea noastră materială.

Căci să stăm și să judecăm, oare unde trebuie căutată cauza apariției, diferite ale stărilor de necredință din societatea de azi, peste tot dacă nu în pretenziunile exagerate ale pretenșilor bărbați de știință, cari încrezuți în puterile rașionilor — care nu suferă nici un control și nu cedează deci nici în fața adevărurilor propuse de biserică, socotesc, că prin tragerea la îndoială, a tot ce nu se închină legilor cunoscute lor, din studiul făcut în științele naturale; vor putea pune capăt multelor îndoieli și astfel să salveze sufletele „chinuite cum zic ei — de dogmele ce le propune religiuina.

Unii ca aceștia nu-și dau samă, că temelie ori cărei științe ba chiar și cunoștințe este o adevărată creștere religioasă aceasta fiind chemată a nobilitate lumea de sentimente a omului.

Numai această nobilitate în sentimente ne dă o garanță sigură, că prin o știință adevărată vom deveni, și oameni morali.

Deci, cu tot dreptul puteau proroci, că pe omul, crud fără simț, barbar, nu-l va face mai bun, nici cea mai profundă știință.

Din contră, suntem în drept a afirma, că prin aceasta i-am dat în mână niște arme periculoase, de cari mai târziu ca o fiară inteligentă se va folosi atacând pe cei mai slabi ca el.

Urmează, de aici dară, că trebuie să-și îngrijim mai întâi de creșterea religioasă a tinerimei, fie chiar și cu prețul culturii ei intelectuale, conștii de adevărul constat pe deplin, că o religiuine adevărată e superioară unei științe, ce nu vrea să știe de credință.

Vom stărui, tinerimea noastră să se împărtășească observarea stud. gimnaziiale de o creștere religioasă temeinică, care ne e o garanță sigură de o dezvoltare normală a facultăților și a însușirilor bune ale inimii: a sentimentelor nobile.

Pe acest fond moral religios, pentru care s'a lucrat în mod conștient și sistematic, se va putea apoi ridica cu deplină încredere edificiul trainic al unei culturi intelectuale solide.

Budapesta,

G. Preșmercan.

Scrisoare de pe Criș

(Concert la Brad)

„Fiat lux“.

Câte un rar ecou de se mai auzia deabia din când în când din răspunsul „inimilor bune“ de pe vremuri. Câte un pâlăit de pară, ce stă să moară de bătaia vremurilor îndărătnice, de-ți mai aduce aminte, că acolo undeva, pe valea Crișului-alb, o zină se luptă greu cu durerile nașterii și că un popor întreg de iobagi ai întunericii așteaptă cu atâta dor nașterea Făt-Frumosului mântuitor.

Cam așa s'ar începe povestea; dar să n'o continuăm; ar fi o poveste tristă, căci ea ar fi povestea neputinții și a nepăsării unui neam întreg...

E atâta amar de vreme, de când marele apostol Andrei dela Sibiiu, ne-a lăsat drept moștenire o modestă căsuță pe malul Crișului-alb. Câte nădejdi nu se legau de căsuța scundă, dintre păreții căreia se împrăștiau ca un miros de mirezme bine-mirositoare învățăturile evanghelice ale unor oameni modești...

Dar vremurile s'au scurs; spiritul lor s'a învârtit și modesta căsuță nu mai corăspundea... Mica școală din Brad, căreia îi ziceau cu mândrie gimnaziu, trebuia să-și pretindă un loc și încă unul de cinstire printre altele de felul său. Asta o voiau cel puțin bărbații simpli de pe vremuri, cari dacă ei erau modești, știau să prețuiască mândria unui neam întreg... Ei s'au dus. În urma lor au pășit alții, poate tot așa de buni și de sinceri, dar cari n'au pus umăr la umăr pentru realizarea țintei...

Doar câte un scurt interval de însuflețire de se mai semnaleză în această scurgere greoaie a timpurilor și mai grele. Mulți au văzut necesitatea unei complete desmorțiri și a unei accelerări de activitate... Printre aceștia au fost și niște băieți drăguți cu fețele cumini, cari au venit la ideea frumoasă, ca în timpul de recreație să se pregătească pentru ca a doua zi de Crăciun să poată da în Brad un concert în favorul complectării gimnaziului inferior de acolo... Astfel au știut teologii din Arad să-și inaugureze intrarea în viață. Luptând pentru cultură și lumină și numai singur pentru aceste.

Programul a fost bogat și cu mult gust aranjat. Succes mare, public mult, veselie și mai multă.

Cântările — atât corul, cât și orchestra au plăcut; vre-o câteva au fost bizate.

O adâncă impresie a făcut prestațiunea solo de vioară a tinerului conducător clerical d. Vaidean, care s'a dovedit de un bun interpret al artei lui Porumbescu exetând o arie din „Craiu nou“. A plăcut iarăși mult dragălașa compoziție a maestrului Iugojanu „Hai Ileană“ precum și marșul „Să mergem“, care a fost cântat de corul împreună cu orchestra.

Dansul de după concert a fost destul de animat; poate mișcările ușurele și cam svăpăiate ale bostonului, care s'a jucat destul de multisor, de a detras ceva din caracterul pur românesc al jocului.

Păcat, că mândrului nostru port național nu i-a dat atâta atențiune cât ar fi trebuit. Ce frumos ar fi fost, de erau mai multe costume naționale, decât cele vre-o 2—3.

Poate și cămășei cu alțițe i-ar fi stat bine brățara de aur.

Intratele au fost 410 cor. din cari detragându-se spesele a rămas un venit curat de circa 180 coroane.

Am înzistat mai mult asupra însemnătății unor astfel de producțiuni pentru cultura românească de dincoaci, de oarece nici odată doar nu li s'a simțit lipsa, ca acum și acolo.

Nu pot să vorbesc deci decât cu laudă despre acest gest frumos al viitorilor luminători ai poporului românesc.

A doua zi marți în niște zori de dimineată timpurie plec spre casă legănat de alintarea amintirilor dulci, care contrasta bizar cu huruitul greu al roatelor carului de foc. Icoane vagi îmi treceau pe dinainte reamintindu-mi figuri blânde și drăguțe...

Deodată tresar... Revăd chipul de bronz al unui bătrân preot cu barba de argint... Rând pe rând îmi trec prin minte crâmpiele din convorbirea, ce o avusese cu el. Parcă și acum îmi arde pe ste urechi vorba lui aspră, laconică, — când întrebându-l despre unele lucruri privitoare la relațiile locale și culturale din Brad, îmi zice:

„Da, da, fătul meu: „Fiat lux;“ iată cea mai mare poruncă a vremurilor, însă pentruca să-i poți înțelege mai adânc rostul, trebuie să-ți pleci cu cucernicie fruntea înaintea altelea tot așa de mare și însemnată: „Fiat pax“.

Halmagel, la 29 decembrie v. 1911.

Reporter.

RĂMUREL

Și s'a pornit un „Rămurel“
Să sfarme cetele de ulmi,
Ce freamătă duios pe culmi;
Să rumpă cetinii de brazi,
Ce doină tristă cântă azi;
Să frângă codrii de goruni;
Comoara marilor străbuni,
Cu suflet nobil și fidel...

Și dă'n goruni și trage'n brazi
Eroul nostru 'ngrozitor,
C'o sapă rea și cu'n topor,
De-ți ia auzul. Și să vezi
Cum răd sobolii prin livezi
De Făt-frumos-ul din povești.
O, „Rămurel“ naiv mai ești!

Naiv ca nimeni altul azi.

Căci mi-te crezi voinic, slăvit
De-o lume 'ntregă — de nebuni,
Stăpân pe falnicii goruni,
Cari poartă diademă 'n frunți:
Prinos din partea celor mulți,
Cari plâng în freamăt de amurg,
Când picurii se sbat și curg
In jar nebun sau potolit...

Și cum te sfarmi ca să distrugi
Oștirea codrilor bătrâni,
Năspriți de ani barbari, păgâni,
Tu nu te temi hidos cotor
Că vei cădea în mâna lor,
Și mi-te-or face praf, nimic,
Cu toate că ești brav voinic?!

Sau doar te'ncrezi năpărcă'n slugi?

Războiul italo-turc

O mare luptă navală.

Roma. — S'a aflat, că e vorba să plece de pe coasta arabă a Mării-roșii, peste Egipt spre Tripolis, o expediție cu trupe și munițiuni. Pentru a se împiedeca plecarea acestei expediții, vasele de războiu italiene au întreprins o călătorie de încrușișare. Acum a sosit următoarea telegramă la Roma:

„Vasul de războiu Garibaldino aduce știrea, că vasele de războiu „Garibaldino“, „Piemonte“ și „Artigliere“ s'au ciocnit la 7 ianuarie în fața localității Contuda, cu 7 canoniere turcești și un yacht armat.

După o luptă violentă toate canonierele au fost distruse și yachtul capturat.

*

Roma. — „Agenția Stefani“ comunică: În urma diferitelor informațiuni primite se știa, că dinspre coasta arabă a Mării-roșii trebuia să plece o expedițiune de arme și de trupe, având de scop să pătrundă în Cyrenaica prin Egipt. Se întreprinse o încrușișare cu vapoarele italienești pentru a o împiedeca.

Comandantul Cerrina trimite acum din Massauah depeșa următoare: Sunt mândru a informa pe Excelența Voastră, că vasul Garibaldino a sosit aci și ne-a comunicat, că vasele Piemonte, Garibaldino și Artigliere au întâlnit la 7 ianuarie în fața Contudei 7 canoniere turcești și un yacht armat. După o împotrivire, toate cano-

Cafea și Tea

Extras din Catalogul lui **Kotányi János:**

Cafea brută:

Jamaica 1/2 Klgr.	Cor.	1.60
Portorico 1/2 " "	"	1.90
Cuba 1/2 " "	"	2.—
Iava aur " "	"	1.70

Cafea prăjită:

(In prăjitoria electrică proprie).

Calitate bună 1/2 Klgr.	Cor.	1.90
Calitate fină 1/2 " "	"	2.20
Mixtură foarte fină (Cuba, Aur, Menado, Mocca) 1/2 Klgr.	"	2.60

Tea:

Rămășițe de tea 1/2 Klgr.	Cor.	2.50
Tea de Congo 1/2 " "	"	3.—
Mixtură pentru familie 1/2 Klgr.	"	5.—
Tea imperială foarte fină 1/2 Klgr.	"	6.—
Tea Ceylon foarte aromativă 1/2 " "	"	7.—
Mixtură excelentă de prăjituri pentru tea 1/2 Klgr.	"	8.—

Rum:

1 litru rum pentru tea de familie	Cor.	1.90
1 litru rum fin de Brazilia	"	2.40
1 sticlă 1/10 rum de Jamaica	"	3.50

Renumitul „ARDEIU KOTÁNYI” se vinde în cutii originale.

Kotányi János,

mare comerciant de cafea și tea.

(Seghedin, Budapesta, Viena, Döbling, Berlin, Abazia) și

Arad, József-föhereg-ut Nr. 3

in edificiul băncii „Arad-Csanád Takarékpénztár).

(Nr. telefonului 809).

In atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătere.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrisului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

Intreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Schultz Lajos

comerciant de caș, unt și zaharicale.

ARAD, Strada Weitzer János Nr. 9.

Telefon Nr. 733. — Adresa pentru telegrame: Schultz, Arad.

Pentru anul nou ofer:

1 sticlă de usă Tokaj, de a lui Dr. Szabó	Cor.	3.—
1 „ din podgor. dela Tokaj	"	1.50
1/2 lit. roșu de Baraka, de a lui Szalay	"	1.20
1 „ silber „ „ „ „	"	1.—

tot soiul de rumuri, licoruri atât engleze cât și din patrie. cognacuri, vinarsuri de drojde, silvoriu vinarsuri juepen, destilațiuni de persee etc. Am deposit permanent în cașuri proaspete. din patrie și străinătate. Sardele, păstravi și alte soiuri de pești în oleu. Cu deosebire ofer pentru serate: păstravi de mare cu aspice, în cutii dela 1-2 litre, pe lângă cele inai avantajoase prețuri. Brânză Liptó, rochefort cu unt, șalată de pește. Ciocolată de Suchard, bomboane. prăjituri pentru ceaiu. Șampanie Törley și Transilvania. Rugând binevoitorul sprijin semnez cu stimă:

SCHULTZ LAJOS,

ARAD, STRADA WEITZER-JÁNOS Nr. 9.

Recomand canari cu tril nobil

din propria, prăsilă în mare, cu prețul cel mai ieftin, exemplare excelente cu voce foarte plăcută și tremurătoare: Expedarea o fac cu poșta (rambursă) pe propriul meu rizic garantând pentru sosirea nevătămată sănătoasă și veridică a exemplarelor. Bărbătușii cântăreți cu 8-10-12-16-20-25 cor. Femeiuste cu 3-4-5 cor. Catalog de prețuri și îndrumări pentru tratamentul paserilor canarice la cerere trimit cu plăcere fiecăru, gratuit.

ISIDOR MURGU

— prăsitor mare de paseri canarice —
LUGOJ, STR. GURAN Nr. 19.

PRIMA FABRICĂ DE MOBILĂ în VĂRȘET LEONH. SCHULZ

PROPRIETAR:

Văduva HUGO APFELBAUM

CEL MAI MARE DEPOSIT DE
MOBILĂ ÎN UNGARIA DE SUD.

CALITATE PRIMĂ! — PRODUCERI PROPRII
PREȚURI MODERATE.

VĂRȘET STR. KUDRITZER
No. 11 și 16.

(TĂRGUL LEMNELOR). — ÎNTEMEIATĂ LA 1865.

KOHN JAKAB

VĂPSITOR ȘI ZUGRAV.

ARAD, STR. WEITZER-JÁNOS 17.

ANGAJEAZĂ ORICE LUCRARE DE SPECIALITATE. EXECUȚIE SOLIDĂ CU PREȚURI SCĂZUTE. LUCRĂRI PENTRU PROVINCIE SE EXECUTĂ PROMT ȘI ELEGANT.

REDUCERE COLOSALĂ ÎN PREȚ

PENTRU ANUL-NOU. DACĂ VOIEȘTI SĂ CUMPERI IEFTIN, CERCETEAZĂ NUMAI DECÂT MAGAZINUL PENTRU PARDISEIE DE DAME A LUI

SCHWARTZBERGER MANÓ

ARAD, STR. VÓSÓSMARTY Nr. 3.

UNDE POȚI CUMPĂRA PE LÂNGĂ PREȚURILE CELE MAI IEFTINE PARDISEIE PENTRU DAME ȘI COPII, DUPĂ MODA CEA MAI NOUĂ, PRECUM ȘI ALTE ARTICOLE DE BLĂNĂRIE.

Nouă cofetărie în Arad.

Am onoare a aduce la cunoștiuța onor. public din Arad și jur, că mi-am deschis în **Str. Forray**, (gróf Hunyady Palota) o cofetărie aranjată conform cerințelor moderne. Pregătesc pentru serbări ocazionale: înghietate, parfouri, torte etc. Execut orice comandă, ce să țină de această bransă pe lângă prețurile cele mai moderate. Am permanent prăjituri proaspete, precum și bomboane pregătite de mine însumi.

Rugând binevoitorul sprijin al onorat. public, semnez:

Cu profundă stimă:

SZÉKELY SÁNDOR junior.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, str. Illés nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în branșa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețurile cele mai moderate.

Folosește Doamnă

„Crema Margit“ a lui Földes
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit“ este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinerește și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore. Deoarece „Crema-Margit“ o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul. „Crema-Margit“ e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil. ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

A R A D.

Diplomă de aur, Oradea-Mare 1891
Diplomă de argint, Budapesta 1885

Fondată în 1892

Schäffer József

compactor, Arad Strada Salac Nr. 3.

Telefon Nr. 762.

**Lucrări bune, durabile! Serviciu
prompt! Prețuri avantajoase!**

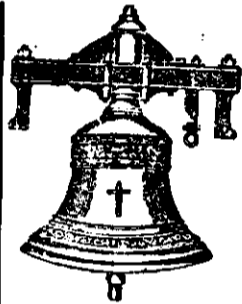
Frideric Hönig

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor :

Arad, str. Rákoczi Nr. 11—28.

Fondat la 1840.

∴ Premiât la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. ∴

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătiro — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30 procente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer, prin a căror întrebuințare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimite gratis.

CAFEA

permanent proaspet prăjită.

TEA

din cele mai bune soiuri.

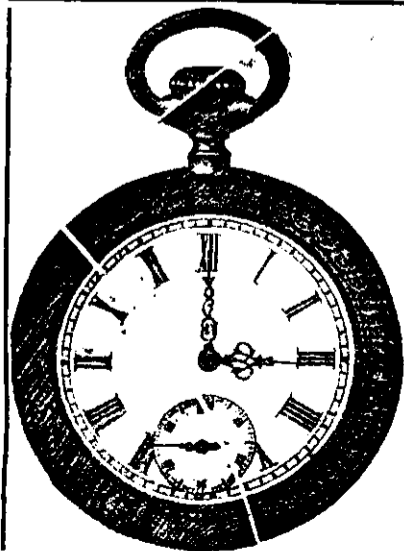
RUM

În sticle originale și propriu umplute se află numai la

„ATLANTICA“ IMPORT DE CAFEA ȘI TEA.

ARAD, Bulevardul Andrásy Nr. 20.

(Telefon Nr. 609).

Cele mai bune **oroloage**

Cele mai solide și **juvaericeale**

cele mai moderne

atât pe **bani gata, cât și în**

rate pe lângă **chezășie de 10**

ani cu prețuri ieftine, liferează cea

mai bună prăvălie în aceasta privință

îu întreagă Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul“ (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Desfacere de
prăvălie
concesionată

Hoffmann
Sándor

ARAD, (Palatul teatrului).

Toată marfa din magazinul meu voi vinde-o cu prețul de cumpărare, unii articoli chiar și sub acest preț. Să oferă deci

cel mai bun prilej
pentru a târgui ieftin.

Paltoane - raglan lungi, pentru dame cu guler de blană, acum costă numai 19 florini, prețul de odinioară a fost 35 florini.

Căciule de blană nutria, negre, pentru copii, acum numai 1 fl. 90 cr. odinioară a fost 2 fl. 50 cr.

La mine se pot afla lucruri dela „Wiener Schossfabrik“ cu prețuri originale de fabrică, rochii frumoase în orice culoare 2 fl. 25 cr., mai fine dela 4 fl. 50—5 fl.

Albituri pentru femei, parcheturi, pânze, postavuri, dantele și articole de lux pe lângă prețuri enorm de ieftine.

Rog priviți galantarele mele.

Palatul teatrului.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bați și dame Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbenă și neagră cu 16 coroane 50 fileri exclusiv la mine.

Weinberger János
prăvălie de ghete de rangul I-ii.
Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Fondat în anul 1891.

Telefon Nr. 108.

Rubinstein Mór

Transport de povară cu automobil. — Afaceri de expedițiune și comisionaj. — Intreprindere pentru mărfuri, transport de mobile.

Călese închise, pe dinăuntru tapetate, trăsuri pentru transport de mobile de câte 6, 7, 8 și 9 metri.

In localurile mele uscate să primesc orice fel de înmagazinări (depozitări).

Cancelaria:
ARAD,
Palatul Minorităților.

REGATUL ROMÂNIEI

PYROTECHNIA ARMATEI.

Nr. 5210/1911 Decembrie 21.

Publicație.

Se aduce la cunoștința generală că publicația Nr. 5029 din 14 Decembrie 1911, din „Monitorul Oficial Nr. 206 se modifică după cum se specifică mai jos. — Conform ord. Ministerului de război Nr. 10181.

Licitația din ziua de 11 Ianuarie 1912 se va ține la 30 Decemb. 1911.

„	„	„	„	13	„	„	„	„	2 Ianuarie 1912.
„	„	„	„	14	„	„	„	„	3 „ 1912.
„	„	„	„	17	„	„	„	„	4 „ „
„	„	„	„	19	„	„	„	„	9 „ „
„	„	„	„	21	„	„	„	„	11 „ „
„	„	„	„	23	„	„	„	„	12 „ „
„	„	„	„	26	„	„	„	„	13 „ „
„	„	„	„	28	„	„	„	„	16 „ „
„	„	„	„	31	„	„	„	„	18 „ „
„	„	„	„	3 Febr.	„	„	„	„	19 „ „
„	„	„	„	4	„	„	„	„	21 „ „
„	„	„	„	7	„	„	„	„	23 „ „
„	„	„	„	9	„	„	„	„	26 „ „
„	„	„	„	11	„	„	„	„	27 „ „
„	„	„	„	13	„	„	„	„	28 „ „
„	„	„	„	15	„	„	„	„	31 „ „
„	„	„	„	16	„	„	„	„	1 Februarie 1912.

Directorul Pyrotechniei
Colonel **Hepites**

Capul Secției 6-a.
Locotenent **Dimitriu.**

Arme de vânătoare sistem Novotny, Revolvere sistem

Frommer, Browning, Steyr-Pieper.

Floberte și pistoale, gramofone de tot soiul, violine, flaute, tamburine, ghitare, cimbale, citere, harmonice. Binoeluri și ochișoare originale franceze, ochișoare cu prisme sistemul cel mai nou, aparate de fotografiat, candelabre, mobile de aramă, dulapuri de gheață, cămăși, cuptoare, aparate moderne de ras, jantane de piele veritabilă, non plus ultra în eleganță și durabilitate de toată mărimea, jante de mână, precum și **tot felul de articole de sport** cu prețurile cele mai ieftine și de calitate cea mai excelentă

se pot cumpăra pe rate lunare minimale

în contcurent semestral sau anual dela

„GENTRY“

Societate pe acții pentru mărfuri comerciale și articole de sport.

BUDAPESTA VII. Bulevardul Elisabeta No. 48.

Scrieți românește!

Liste de prețuri trimitem gratis și franco oricui despre oricare articol.

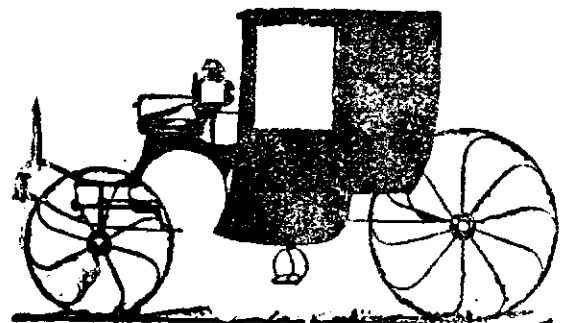
Kováts és Thomay

fauri și fabricanți de trăsuri

Arad, Strada Kossuth Nr. 2.

Avem onoare a recomanda atelierul nostru cu renume bun de

făurit și fabrică de trăsuri.

După cunoștințe de 7 ani câștigate în fabrica Kölber Testvérek, furnisorii curții regale, ne-am așezat aici și suntem în poziția a satisface celor mai mari recerinte. Pregătim trăsuri nouă în orice execuție, asemenea facem reparaturi pe lângă prețuri convenabile.

Depozit de trăsuri gata.

Catalog gratis și franco.

Cu deosebită stimă:

Kováts și Thomay,

faur și fabricant de trăsuri.

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum sunt dureri de dinți, sgârsciuri, arsuri, apăsare în stomac, iritație de vomare, greață, răgâieli, etc. folosește:

Purgativul de fier (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

A R A D.

Români! Replantați viile, cu altoi de la firmă română!

„MUGURUL“

INSOȚIRE ECONOMICĂ ELISABETOPOLE
ERZSÉBETVÁROS — (Kisküküllő vm.).

Altoi de vițe!!

Calitate distinsă, pe lângă cele mai moderate prețuri și soiuri de vin de masă viță americană cu și fără rădăcină.

Ochiri de altoit, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea economică

„MUGURUL“

ELISABETOPOLE — ERZSÉBETVÁROS.

Material disponibil în altoi peste
trei (3) milioane.

Școalele noastre de altoi n'au fost atacate de peronosporă.

Altoi sunt desvoltați la perfecțiune.

La cumpărări pe credit cele mai ușoare condițiuni de plată!

La cerere preț curent și instrucțiuni gratis și franco!

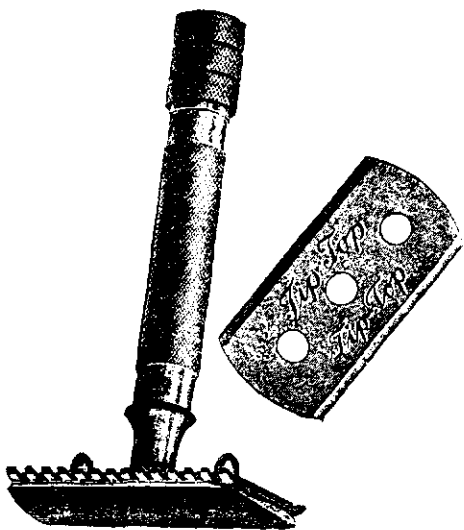
Români! Trimiteți băeții la cursul practic de altoit!

Români! sprijiniți firmele românești că numai acelea vă vrea binele.

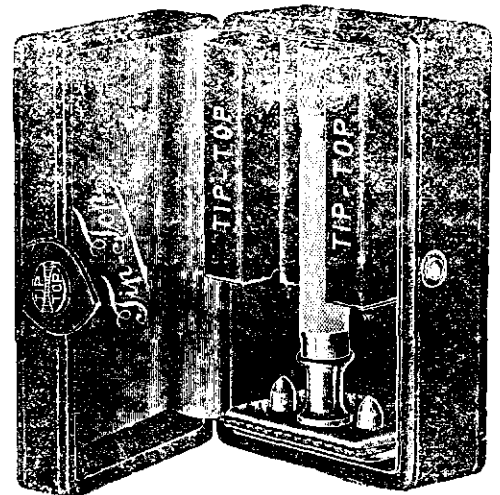
Prima condiție de reușită este de a folosi material solid!

J. N A D E R **CUȚITAR.**

A R A D. (Palatul-Minoriților).

Indeplinește tot felul de ascuțiri și reparări, ce cad în această bransă. — Are în depozit cele mai fine articole de oțel: bri-ceaguri, foarfeci, briciuri precum și farfurii alese și diverse articole de alpaca soiul renumit Szandrik. Atelier special pentru
:-: reparări. :-:

Stabiliment de ascuțitorie aranjată cu putere electrică.

Nr. 53/912.

Publicațiune

Pe baza concesiunii ministrului reg. ung. de agricultură Nr. 26358—I (A. 2 și 66800—I) A—2 ex 1908 comuna Gurariului dă în exploatare pe calea licitațiunii publice lemnul de lucru fără coaje de pe un teritoriu de 285'89 jug. cadastrale și anume: 23,425'2 m³ lemn de brad și 3777'5 m³ lemn de brad nemis; precum ca lemn de ars 23,338'2 m³ lemn de fag și 365 m³ lemn de mesteacăn și de plop.

Licitațiunea publică verbală împreună cu oferte închise, cari se pot înainta și separat pentru lemnul de brad și separat pentru lemnul de ars — se va ținea în 5 martie 1912 la 10 ore a. m. în cancelaria comunală din Gurariului.

Prețul de strigare e: 155.497 cor. 60 fl.

Vadiul 15.550 cor.

Ofertele ulterioare nu se iau în considerare.

La ofertele închise e a se acelu vadiul.

Condițiunile de licitațiune, precum și a contractului de încheiat se pot vedea la primăria comunală din Gurariului precum și la curatorul silvanal reg. ung. al cercului Săliște în orele oficioase.

Se observă, că pădurea în care se vinde lemnul e situată lângă râurile Cîbinul-mic și mare, cari sunt acomodate pentru plutire și sunt întocmite spre acest scop și pe care comuna proprietară de pădure are drept de plutire.

Gurariului, la 13 ianuarie 1912.

Primăria comunală.

La tipografia „Concordia“

se caută

doi elevi

Reflectanții au să fie trecuți de 14 ani și să fi absolvat 4 clase gimnaziale sau civile. Doritorii să se adreseze la tipografia „Concordia“, ARAD Zrinyi utca Nr. 1-a.

Nr. Telefonului la fabrică 423.

FABRICĂ PENTRU MATRAȚE, MOBILE DE FIER ȘI ARAMĂ.

Recomandăm Onor. public mobilele noastre de fier și aramă, fabricate proprii, executate excelent.

Madrațe cu ramă de fier sau de lemn, în orice măsură, executare solidă.

Efectuim orice reparări, precum și vopsirea mobilelor de fier.

FABRICA: ATELIER:
ARAD, STR. AULICH LAJOS Nr. 14. | ÎN STR. JÓZSEF-FÓHERCZG Nr. 7.

Prețurent trimitem la cerere gratis și franco. (Telefon Nr. 423). — Rugând binevoitoarele comande, semnăm

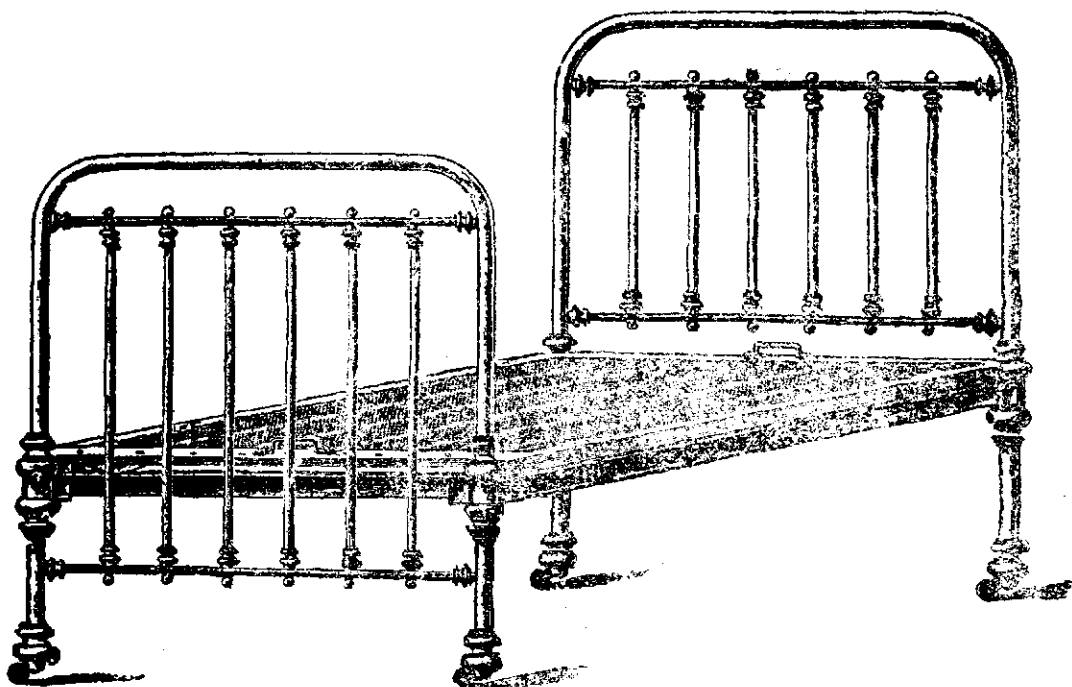
Cu stimă:

FRĂȚII FLEISCHER.

Tot aci se primesc învățacei din casă bună, cu plată, pentru atelierul de lăcătușerie și lustruire.

Nr. Telefonului la atelier 183.

FONDAT ÎN ANUL 1893.

FONDAT ÎN ANUL 1893.

In grădina de iarnă a „Hotelului Central“ condusă în spirit modern găsește Onor. Public beuturi și bucatăria care îndestulește cele mai delicioase drepturi. După teatru cină caldă.

Pentru cununii și bancheturi săli separate. Zilnic taraf de țigani de primul rang. In cafenea după teatru cină exquisit.

Cu deosebită stimă:

AUGUSTIN CSERMÁK

hotelier.